

Pismo
ukazuje się
we wtorki
i piątki

Głos

Wtorek

2 kwietnia 2019

nr 26 (LXXIV)

cena: 13 Kč

EDUKACJA
NAUCZYCIELE
ŚWIĘTOWALI
STR. 4

15 LAT W UNII
REFLEKSJE
NADGRANICZNE
STR. 6-7

WYWIAD
DŁUŻSZY SEN,
DŁUŻSZE ŻYCIE...
STR. 8

Dziś początek zapisów

WYDARZENIE: Kwiecień jest w Republice Czeskiej miesiącem zapisów do klas pierwszych szkół podstawowych. Rozpoczyna się także rekrutacja do polskich placówek w regionie. Dziś odbędą się zapisy w Trzyńcu-Nieborach oraz w Olbrachcicach.

Danuta Chlup

Polska podstawówka w Czeskim Cieszynie, największa polskojęzyczna placówka edukacyjna w RC, przez dwa dni będzie zapisywała przyszłych uczniów. Na jutro zaprasza dzieci ze stałym miejscem zameldowania w mieście, w czwartek można zapisać osoby spoza Czeskiego Cieszyna. Powód takiego podziału wyjaśnia dyrektor Marek Grycz: – Chcemy w pierwszej kolejności zapisać dzieci z naszego miasta, chociaż zakładamy, że będziemy mogli przyjąć wszystkich chętnych, ponieważ zamierzamy ponownie otworzyć dwie klasy pierwsze. W drugim dniu ze swoimi pociechami pojawią się rodzice z Polski. Rozmowy z nimi wymagają więcej czasu, ponieważ musimy przekazać im bardziej szczegółowe informacje o naszej szkole, jest więcej spraw do omówienia.

W polskiej szkole w Nieborach zapisy odbywają się co dwa lata. To dlatego, że nieborowska placówka jest filią szkoły w Ropicach, a klasa pierwsza znajduje się na przemian w jednej lub drugiej miejscowości. – W zeszłym roku były zapisy w Ropicach, w tym roku odbędą się w Nieborach – tłumaczy nauczycielka Lidia Rucka.

W niektórych szkołach jeszcze przed zapisami odbędą się dni otwarte. Polska placówka w Suchej Górnej otworzy swoje podwoje w najbliższą sobotę w godz. 9.00-12.00. Można będzie zapoznać się z ofertą edukacyjną, osiągnięciami uczniów, obejrzeć program artystyczny, przyjrzeć się szkole od podszewki. Odbędą się quizy i zabawy edukacyjne, świąteczne warsztaty twórcze, kiermasz wielkanocny. Mostecką „małoklasówką” nie organizuje co prawda dnia otwartego, lecz zaprasza w najbliższy piątek na przedstawienie szkolne do Domu PZKO.

Po zakończeniu zapisów do szkół podstawowych w maju odbędzie się rekrutacja do przedszkoli. Terminy zapisów wkrótce zamieścimy na naszych łamach.

Zdjęcia: NORBERT DĄBKOWSKI

Terminy zapisów do polskich szkół podstawowych

Bukowiec	9. 4.	8.00-15.30
Bystrzyca	25. 4.	8.00-17.00
Cierlicko	10. 4.	8.00-16.00
Cz. Cieszyn	3. 4.	13.00-18.00
	4. 4.	13.00-17.00
Cz. Cieszyn-Sibica	3. 4.	13.00-17.00
Gnojnik	5. 4.	7.00-15.30
Gródek	9. 4.	8.00-16.00
Hawierzów	8-9. 4.	14.00-17.00
Jabłonek	11. 4.	13.00-17.00
	12. 4.	13.00-16.00
Karwina	11. 4.	13.15-17.00
Koszarzyska	9. 4.	12.30-16.30
Lutynia Dolna	11. 4.	8.00-16.00
Łomna Dolna	10.-11. 4.	12.00-16.00
Milików	4. 4.	8.00-15.00
Nawsie	9. 4.	7.00-16.00
Olbrachcice	2. 4.	13.30-17.00
Orłowa-Lutynia	4. 4.	13.00-17.00
	5. 4.	8.00-12.00
Ropica	2. 4.	13.00-17.00 (w Nieborach)
Stonawa	4. 4.	14.00-16.30
Sucha Górna	11. 4.	12.00-16.00
Trzyniec I	9-10. 4.	14.00-17.00
Trzyniec VI	9-10. 4.	14.00-17.00
Oldrzychowice	9-10. 4.	14.00-17.00
Mosty k. J.	26. 4.	11.30-15.30
	8. 4.	12.00-16.00
Wędrynia	8. 4.	12.00-16.00
	9. 4.	8.00-12.00

NASZ »GŁOS«

Witold Koźdoń
kozdon@glos.live

W ubiegłym tygodniu minęło 70 lat od śmierci Jana Kubisza. Wracam do tej rocznicy, ponieważ w środę w Gnojniku zrobiło mi się smutno...

Cieszyn i Czeski Cieszyn wskazywane są często jako miasta współpracujące ze sobą wręcz modelowo. Były burmistrz Cieszyna (a obecnie starosta cieszyński) Mieczysław Szczurek opowiadał kiedyś, jak to zaproszono go do jednego z polskich ministerstw nie jako gościa, ale jako instruktora! Warszawscy urzędnicy chcieli bowiem, by wyjaśnił innym samorządowcom, jak skutecznie pozyskiwać transgraniczne fundusze europejskie.

Współpraca Cieszyna i Czeskiego Cieszyna często stawiana jest za wzór, ale przykładem owocnej transgranicznej kooperacji nadal jest również działalność Euroregionu Śląsk Cieszyński. Tyle że te dobre samorządowe praktyki mocno zaciemniają obraz. Na co dzień bowiem transgraniczne kontakty wcale nie wyglądają tak różowo. Kilka dni temu dostałem od naszego Czytelnika krótką wiadomość: „Dziękuję za przekazane w »Głosie« informacje o (czesko-polskim) festiwalu »Czekając na wiosnę« w Wiśle. Byłem już po raz drugi i było jeszcze lepiej niż w zeszłym roku (...) Mam takie odczucie, że z Zaolzia byłam sam...”

No właśnie. Może wiecie Państwo, dlaczego aktorzy Sceny Polskiej występują wszędzie, tylko nie w Teatrze im. Adama Mickiewicza w Cieszynie? A może ktoś słyszał o współpracy Muzeum Ziemi Cieszyńskiej z Muzeum Śląska Cieszyńskiego, albo harcerzy z obu brzegów Olzy. Ponoć Śląsk Cieszyński jest kulturą jednością, a jednak coś jest nie tak.

Będąc na cmentarzu w Gnojniku miałem przed oczami burmistrz Gabriellę Hřebačkovą stojącą pod Wałką. Wcześniej Ryszard Macura, były burmistrz Cieszyna, pojawił się na Konteszyńcu. Przypomniała mi się również skromna (ale jednak) delegacja PZKO z Sibicy na cmentarzu komunalnym w Cieszynie, gdy obchodzono 125. rocznicę urodzin Gustawa Morcinka. Tym razem w Gnojniku z polskiej strony nie było jednak nikogo. Dosłownie nikogo! A przecież w Cieszynie, Skoczowie, Wiśle czy Strumieniu także rozbrzmiewa „Ojcowski dom”... ▲

PRZEŻYJMY TO JESZCZE RAZ...

• Grudzień 1994 roku. Zatłoczony pociąg jadący z Ostrawy do Czeskiego Cieszyna. Szczególna okazja? Nic bardziej mylnego. Po prostu dzień targowy. Dziś to raczej rzadki obrazek...

Fot. WIESŁAW PRZECZEK

CYTAT NA DZIS

Janusz Lewandowski
europoseł

2019 to najważniejszy rok wyborczy, odkąd Polska jest w stanie kształtować suwerennie swój los. Te wybory rozstrzygną o tym, jaka będzie przyszła Unia Europejska i jakie będzie miejsce Polski w niej

DZIŚ...

2

kwietnia 2019

Imieniny obchodzą:

Franciszek, Urban, Wiktor

Wschód słońca: 6.23

Zachód słońca: 19.16

Do końca roku: 273 dni

(Nie)typowe święta:

Międzynarodowy Dzień

Książki Dla Dzieci

Przysłowia:

„Na św. Franciszka

zielenią się tany i ze

swego zimowiska wracają

bociany”

JUTRO...

3

kwietnia 2019

Imieniny obchodzą:

Ryszard, Sykstus

Wschód słońca: 6.21

Zachód słońca: 19.18

Do końca roku: 272 dni

(Nie)typowe święta:

Dzień Tęczy

Przysłowia:

„Jeżeli w kwietniu

posuszy, nic się w polu nie

ruszy”

POJUTRZE...

4

kwietnia 2019

Imieniny obchodzą:

Benedykt, Izidor, Wacław

Wschód słońca: 6.19

Zachód słońca: 19.19

Do końca roku: 271 dni

(Nie)typowe święta:

Dzień Marchewki

Światowy Dzień

Bezdomnych Zwierząt

Światowy Dzień Geografa

Przysłowia:

„Na Świętego Izydora dla

bociana pora”

POGODA

wtorek

dzień: 3 do 13 C

noc: 13 do 10 C

wiatr: 1-2 m/s

środa

dzień: 8 do 16 C

noc: 14 do 11 C

wiatr: 5-9 m/s

czwartek

dzień: 11 do 18 C

noc: 12 do 9 C

wiatr: 3-6 m/s

Niemiec we wład

Bogusław Niemiec, wiceprezydent Hawierzowa, został jednym z pięciu nowych wiceprezesów KDU-ČSL. Zdecydował o tym zjazd partii w Brnie, który odbył się w piątek i sobotę. Niemiec został wybrany w pierwszej rundzie, otrzymał 314 głosów. – Wierzę, że uda nam się iść z KDU-ČSL do przodu oraz że utworzymy mocny zespół – powiedział na konferencji prasowej.

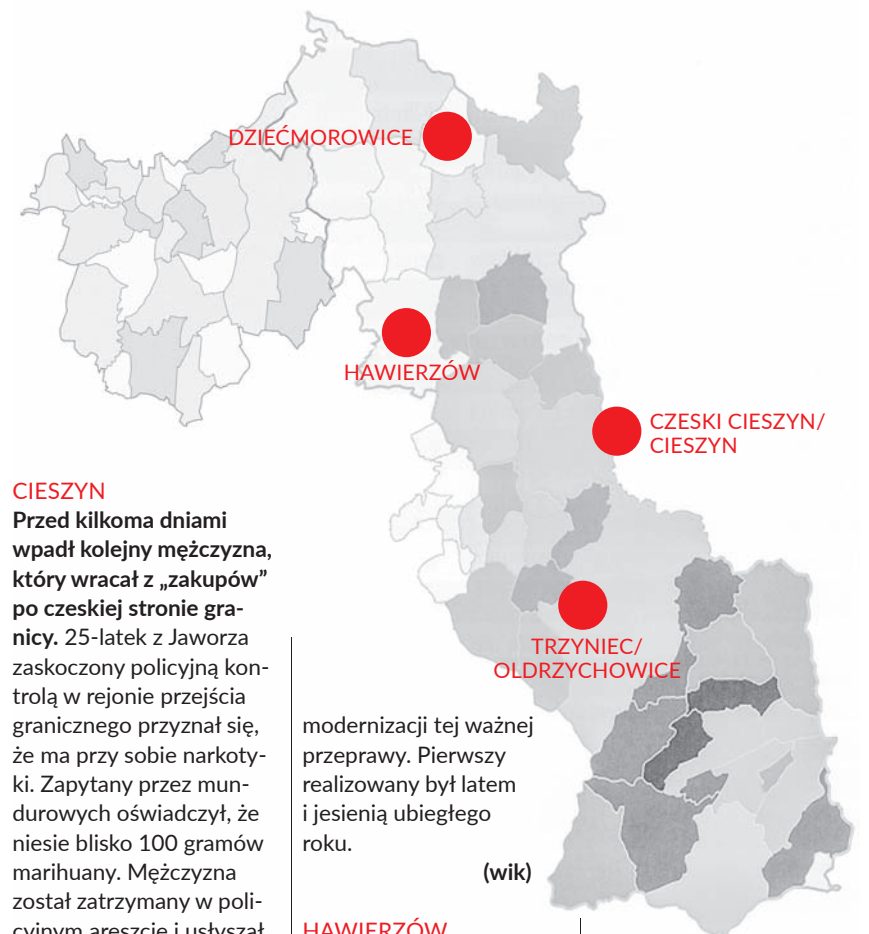

• Nowe kierownictwo KDU-ČSL. Bogusław Niemiec pierwszy z lewej w tytym rządzie. Fot. mat. pras. KDU-ČSL

Chadecy wybierali również nowego szefa partii. Dotychczasowego prezesa, Pavla Bělo-

brádka, zastąpił Marek Výborný. Pierwszym wiceprezesem została Šárka Jelínková.

DZIEJE SIĘ W REGIONIE

CIESZYŃ

Przed kilkoma dniami wpadł kolejny mężczyzna, który wracał z „zakupów” po czeskiej stronie granicy. 25-latek z Jaworza zaskoczony policyjną kontrolą w rejonie przejścia granicznego przyznał się, że ma przy sobie narkotyki. Zapytany przez mundurowych oświadczył, że niesie blisko 100 gramów marihuany. Mężczyzna został zatrzymany w policyjnym areszcie i usłyszał zarzut posiadania substancji psychotropowych oraz wniesienia ich na teren Polski. Grozi mu za to kara pozbawienia wolności do 5 lat.

(wik)

DZIEŃMOROWICE

Ruszyła przebudowa drugiej połowy mostu drogowego na Olzie w Kąkolnej. Prace na jezdni w kierunku Bogumina mają planowo potrwać do początku lipca. W tym czasie ruch samochodów będzie się odbywał wahadłowo jednym pasem. To drugi etap

modernizacji tej ważnej przeprawy. Pierwszy realizowany był latem i jesienią ubiegłego roku.

(wik)

HAWIERZÓW

Policja poszukuje świadków wypadku, który wydarzył się 11 marca o godz. 17.35 na Alei Narodowej w centrum miasta. Osobowe auto potrafiło kobietę na przejściu dla pieszych. Kierująca toyotą auris jechała od ul. 17 listopada w kierunku ul. 1 maja i prawdopodobnie nie zauważyła idącej pieszej, która w wyniku kolizji z samochodem poważnie ucierpiała. Funkcjonariusze apelują więc do świadków, którzy widzieli to zdarzenie, aby kontaktowali się z policją pod nume-

rami tel. 596 805 519, 974 744 459 oraz 158.

(wik)

OLDRZYCHOWICE

Wiosenny przegląd techniczny przechodzi właśnie kolejka linowa na Jaworowy. Prace trwają w dni robocze, natomiast w weekendy kolej pracuje normalnie. Okresowy przegląd turystycznych urządzeń potrwa do 12 kwietnia. Dzień później kolejka wznowi normalną działalność.

(wik)

Wzajemnych KDU-ČSL

Niemiec pochodzi z Trzyńca, mieszka w Hawierzowie. Z wykształcenia jest inżynierem budownictwa. W magistracie jest odpowiedzialny za inwestycje oraz smart city. Jest absolwentem pol-

skiej szkoły w Błędowicach i należy do niego na zachowaniu tej placówki w mieście. 37-letni polityk jest ponadto wiceprezesa wojewódzkiej organizacji KDU-ČSL.

(dc)

Zapraszamy do lektury » Zwrotu «

W marcowym numerze „Zwrotu” sporo miejsca poświęcono tematyce teatralnej. Polecamy wywiad z Petrem Kracikiem, dyrektorem Teatru Cieszyńskiego. Znawcy teatru lalek wypowiadają się na temat roli języka w teatrze dziecięcym. Warto też przeczytać recenzję spektaklu Sceny Polskiej „Opowieści Lasku Wiedeńskiego” w reżyserii Małgorzaty Siudy.

Ciekawą lekturą za pewnością będzie też wywiad z Dorotą Barową, wokalistką, która w tym roku zdobyła nagrodę Anioł w kategorii jazz za swoją pierwszą solową płytę „Iluzja”. Opowiada m.in., dlaczego na czeskim rynku muzycznym tworzy w języku polskim. Z kolei Wojciech Święs opisuje rok pobytu na Zaolziu Haliny Martinowej, legendy Polskiego Państwa Podziemnego, która po rewindykcji Zaolzia w październiku 1938 roku przeniosła się na Zaolzie wraz z mężem, który został mianowany dyrektorem generalnym Spółki Górniczej i Hutniczej Karwina-Trzyniec. Janek Michalik opisu-

je wiosnę w przyrodzie i radzi, jak można korzystać z jej dobrodziejstw właśnie o tej porze roku. Ponadto o zwyczajach wielkanocnych opowiada w artykule Emilii Świder etnograf Grzegorz Studnicki.

Sporo miejsca na łamach miesięcznika poświęcono zmarłemu niedawno Mariuszowi Makowskiemu, wspominając go jego współpracownicy i znajomi.

To tylko niektóre z tematów poruszonych w tym numerze „Zwrotu”. Zakupić go można w wybranych kioskach, w naszej redakcji, ale też w wersji elektronicznej. Życzymy miłej lektury!

Redakcja „Zwrotu”

W SKRÓCIE

Z Pragi do Terespoła

Leo Express chce uruchomić kolejowe połączenie na trasie Praga - Terespol przez Katowice i Warszawę. Firma złożyła już stosowny wniosek do prezesa Urzędu Transportu Kolejowego w Warszawie. Jak informuje UTK, prywatny przewoźnik planuje uruchomić od grudnia tego roku codziennie po cztery pary pociągów z Pragi do Terespoła (granica państwa). Urząd Transportu Kolejowego przypomina, że w 2017 r. prezes UTK wydał pozytywną decyzję dla Leo Express na przejazdy na trasie Praga - Kraków, a w styczniu br. została opublikowana informacja o złożeniu przez czeskiego przewoźnika wniosku o tzw. otwarty dostęp na trasie Praga - Medyka.

Polskie dęby

Na stulecie przywrócenia stosunków dyplomatycznych między Stolicą Apostolską a Polską w Ogrodach Watykańskich zasadzono polskie dęby. Drzewa stworzą Zielony Pomnik, który ma upamiętnić polsko-watykańską historię i szczególne więzi łączące oba państwa. Czwartkową ceremonię papież Franciszek zapowiedział tysiącom wiernych na śródojowej audiencji generalnej. Zwracając się do Polaków, Franciszek mówił: - Jutro w Ogrodach Watykańskich zostanie posadzony dąb z polskich lasów jako znak żywych i mocnych więzów pomiędzy Stolicą Apostolską i Polską, która sto lat temu odzyskała swoją niepodległość.

Stolica Apostolska uznała Rzeczpospolitą Polską 30 marca 1919 r., nawiązując potem relacje dyplomatyczne. (wik)

Będą renowowali pojazdy

Wyższa Szkoła Górnicza - Uniwersytet Techniczny w Ostrawie utworzyła warsztat renowacji zabytkowych motocykli. Ma to związek z nowym kierunkiem studiów na Wydziale Maszynowym, na którym będą się kształcić przyszli specjaliści w dziedzinie restaurowania starych maszyn. W warsztacie będą m.in. renowowane motocykle z kolekcji byłego zawodnika i rzeźbiarza Mirosława Rybički, który podarował je uczelni.

Nowy kierunek zostanie otwarty w przyszłym roku akademickim. Wykorzystywane będą nowoczesne technologie - druk 3D i skanowanie 3D. Kierownictwo Wydziału zakłada, że przyjmie na pierwszy rok 15-20 studentów. Zdaniem dziekana Ivo Hlavatego, kierunek restaurowanie maszyn nie jest nauczany na żadnej uczelni w Europie Środkowej. (dc)

Feralny prysznic

Dwa zastępy zawodowych strażaków interweniowały w piątek wieczorem w Ropicy. W jednym z budynków jednorodzinnych pojawił się czad. Dyspozytor centrum operacyjnego otrzymał informację o ulatnianiu się tlenu węgla ok. godz. 21.30. Żle poczuł się dorosły syn właściciela domu, który brał dłuższy prysznic. Mężczyzna został przewieziony do Szpitala Miejskiego w Ostrawie, który jako jedyny w regionie posiada komorę hiperbaryczną. (wik)

Cztery miesiące utrudnień

Wczoraj ruszył remont ulicy Orłowskiej (II/470), która łączy Ostrawę z Rychwałdem. Powodem jest zły stan techniczny drogi oraz troska o bezpieczeństwo jej użytkowników. Na jej modernizację, której koszt szacuje się na 47 mln koron, władze województwa pozyskały dofinansowanie z funduszy europejskich. - Całkowicie wyremontowany zostanie liczący blisko trzy kilometry odcinek drogi od skrzyżowania z ulicą Bogumińską po skrzyżowanie z Zabłocką - informuje zastępca hetmana morawsko-śląskiego ds. finansowych i inwestycyjnych, Jaroslav Kania.

Już teraz wiadomo, że remont ruchliwej drogi będzie wymagać wiele cierpliwości i wyrozumiało-

ści zarówno ze strony kierowców i podróżnych, jak i mieszkańców domów stojących w sąsiedztwie modernizowanego odcinka. Konsekwencją robót drogowych, które potrwać cztery miesiące, będą mniej lub bardziej kłopotliwe ograniczenia dla kierowców. Na przykład w połowie lipca zostanie na dwa tygodnie wyłączony z ruchu odcinek między skrzyżowaniem ulic Bogumińskiej i Betoniarskiej. Również w pozostałych miesiącach trwania remontu kierowcy muszą liczyć się z tym, że przejazd z Rychwałdu do Ostrawy będzie trwać dłużej, a czasem nawet trzeba będzie nadłożyć drogi i korzystać z wyznaczonych objazdów. (sch)

Słowacja ma panią prezydent, Ukraina jeszcze wybiera

Wyborczy weekend mają za sobą Słowacja i Ukraina. Na Słowacji odbyła się druga tura wyborów prezydenckich, w których zwyciężyła 45-letnia prawniczka, Zuzana Čaputová. Na Ukrainie zwycięsko z pierwszej tury wyszli 41-letni aktor, Wołodymyr Zełeński, oraz ubiegający się o reelekcję prezydent, Petro Poroszenko.

rzy poszli do urn. Jej kontrkandydat, wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej, Maroš Šefčovič, który w pierwszej turze pozostał daleko za swoją rywalką, uzyskał 41,6 proc. głosów. Nowa prezydentka Słowacji zapowiedziała, że pierwszym krajem, który odwiedzi, będą Czechy.

Reprezentująca liberalne poglądy Zuzana Čaputová (na zdjęciu) jest pierwszą kobietą, która objęła urząd prezydencki na Słowacji. Wyborcy, którzy głosowali na nią, dali jasny sygnał, że chcą zmiany i mają dość obecnej partii rządzącej. Čaputová traktowali jako osobę, która potrafi stawić czoło złu i stanąć po stronie sprawiedliwości. W drugiej turze wyborów zdobyła poparcie 58,5 proc. wyborców, któ-

Wyniki pierwszej tury wyborów prezydenckich na Ukrainie potwierdziły, że wyborcy chcą Ukrainy europejskiej. Według aktualnie dostępnych danych, aktor i komik bez politycznych doświadczeń, Wołodymyr Zełeński (na zdjęciu), uzyskał 30,2 proc. głosów, a urzędujący prezydent prawie o połowę mniej. Kto zostanie prezydentem na Ukrainie, rozstrzygnie druga tura, która odbędzie się 21 kwietnia. (sch)

16

filmów można zobaczyć w Trzyńcu. Wczoraj rozpoczął się tam festiwal filmów dokumentalnych o prawach człowieka „Jeden Świat”. Przez cały tydzień odbywają się projekcje filmowe w kinie Kosmos oraz w bibliotece. Nie brakuje także dyskusji z zaproszonymi gośćmi, m.in. z reżyserami oraz ekspertami z różnych dziedzin. Tegoroczna, 21. edycja festiwalu, ma burzyć coraz bardziej pogłębiające się podziały w społeczeństwie, które można określić słowami „my versus oni”. Dlatego tegoroczne motto brzmi: „Bezpieczna bliskość”. - Bezpieczna bliskość symbolicznie wyraża nasz najmniejszy wspólny mianownik - to, co jest bliskie nam wszystkim, co nas łączy, dzięki czemu się rozumiemy - wyjaśnia Hana Pietrowa, główna koordynatorka trzynieckiego festiwalu. Szczegółowy program festiwalu znajdziemy na stronie <https://www.jedensvet.cz/2019/trinec>. (dc)

Nauczyciele świętowali

Przyjemnie, kulturalnie i dowcipnie obchodzili w czwartek nauczyciele z polskich placówek szkolnych na Zaolziu swój wielki dzień. – To święto wszystkich nauczycieli i pracowników oświaty – podkreślił prezes Towarzystwa Nauczycieli Polskich w RC, Krzysztof Kosmala.

Beata Schönwald

Sałę ośrodka kultury „Strzelnica” w Czeskim Cieszynie wypełnili do ostatniego miejsca nauczyciele przedszkoli, szkół podstawowych i średnich oraz ich emerytowani starsi koledzy.

– Na to święto z niecierpliwością czekają zarówno uczniowie, jak i nauczyciele. Uczniowie mają tego dnia większą swobodę, nie przygotowują się do lekcji, nie piszą klasówek, nie odrabiają prac domowych, nauczyciele zaś w tym jedynym dniu w roku są traktowani tak, jak powinni być traktowani przez cały czas – żartował prowadzący obchody Dnia Nauczyciela, dyrektor czeskokoczyńskiej polskiej podstawówki, Marek Grycz. Dla rozluźnienia atmosfery dorzucił jeszcze kilka dowcipów z polonistami, matematykami i chemikami w roli głównej. Wszystkie nagrodzono salwami śmiechu i oklaskami. Najbardziej ten ostatni: – Jak nazwać nauczyciela bez nerwicy? – Bezrobotny.

Obchody Dnia Nauczyciela w TNP są co roku okazją do podsumowania działalności tego stowarzyszenia za miniony rok. Prezes towarzystwa, Krzysztof Kosmala, przypomniał najważniejsze wydarzenia, imprezy o charakterze edukacyjnym i integracyjno-towarzyskim, mówił o wyjazdach edukacyjnych do Polski, o projekcie realizowanym wspólnie z Centrum Pedagogicznym dla Polskiego Szkolnictwa Narodowościowego w Czeskim Cieszynie pn. „Poznajemy Polskę przez edukację i zabawę”, a także o stanie liczebnym polskich przedszkoli, szkół podstawowych i średnich na Zaolziu. Odniósł się

• Nauczyciele obchodzili swój wielki dzień w »Strzelnicy«. Fot. BEATA SCHÖNWALD

●●●
Jak nazwać nauczyciela bez nerwicy? – Bezrobotny.

również do roli współczesnego nauczyciela. – Jaki powinien być nowoczesny nauczyciel? Powinien wykazać się życzliwością, stanowczością, szczerością i ogromną

wiedzą z wielu dziedzin, a jednocześnie nadążać za zmieniającymi się przepisami, metodami nauki oraz stale rosnącymi oczekiwaniami społecznymi. Dodatkowo powi-

nien być obiektywny, posiadać indywidualne podejście do każdego ucznia – przekonywał. Dodał jednak, że aby sprostać temu zadaniu, potrzebna jest motywacja i dobre słowo.

Podziękowania i życzenia w formie listu gratulacyjnego przesłała do świętujących nauczycieli konsul generalna w Ostrawie Izabella Wołhejko-Chwastowicz, która nie mogła być na miejscu z powodu pobytu w szpitalu. Osobiście złożyć życzenia przyszli do Strzelnicy wicehetman ds. szkolnictwa województwa morawsko-śląskiego, Stanisław Folwarczny, burmistrz Czeskiego Cieszyna, Gabriela Hřebačková, przewodniczący Komisji

Cztery odznaczone panie

Były i są aktywne, potrafią wydobyc z dzieci to, co najlepsze, polskiemu szkolnictwu poświęciły swoje życie. To łączy wszystkie odznaczone z okazji tegorocznego Dnia Nauczyciela panie, które otrzymały w czwartek z rąk prezesa, Dyplomy Honorowe TNP. Są to: przechodząca w tym roku na emeryturę **Aleksandra Opiół**, związana najpierw z polską podstawówką w Karwinie-Novym Mieście, a potem z Liceum Medycznym w Karwinie, nauczycielka historii, języka polskiego, niemieckiego i łaciny; **Agnieszka Kulig**, wieloletnia nauczycielka fizyki i chemii, a także wicedyrektor w trzynieckiej podstawówce; **Hanna Hila**, nauczycielka w przedszkolu w Orłowej-Lutyni z 40-letnim stażem pracy oraz **Anna Bradowa**, nauczycielka matematyki i fizyki oraz założycielka kółka robotyki w Polskiej Szkole Podstawowej w Bystrzycy.

Szkolnej przy Kongresie Polaków, Andrzej Bizoń, prezes PZKO, Helena Legowicz, prezes Macierzy Szkolnej, Tadeusz Smugała oraz wiceprezes Centrum Pedagogicznego, Marcela Siemińska.

Razem z czynnymi zawodowo nauczycielami świętowali również emerytowani pedagodzy. 101 z nich skupionych jest obecnie w Klubie Nauczycieli Emerytów. O jego ubiegłorocznej działalności poinformowała obecnych przewodnicząca, emerytowana dyrektor polskiej szkoły w Wędryni, Marta Roszka.

Tegoroczne obchody Dnia Nauczyciela miały tradycyjnie charakter spotkania z kulturą. Zainaugurował je uczeń Polskiego Gimnazjum w Czeskim Cieszynie, utalentowany pianista, Jan Strumpf. Zakończył natomiast koncert cieszyńskiego zespołu Lunatyp, który zaprezentował patriotyczny program przygotowany z okazji 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości. ▲

HYDE PARK

W rubryce tej publikujemy materiały nadesłane przez czytelników, wyrażające ich opinie, poglądy i przekonania. Redakcja zastrzega sobie prawo do dokonywania skrótów.

Jestem za Henrykiem Jasiczkiem

Chciałabym zabrać głos w sprawie nadania polskiej podstawówce w Czeskim Cieszynie imienia Henryka Jasiczka. Przy okazji setnej rocznicy urodzin Henryka Jasiczka, na spotkaniach wspomnieniowych i w tekstach ukazujących się w prasie, pojawia się, nie taki już nowy, wątek nadania imienia poety czeskokoczyńskiej podstawówce.

●●●
Nie chcę deprecjonować pozostałych kandydatów, zamierzam jedynie wyjaśnić dlaczego uważam, że szkoła powinna nosić imię Henryka Jasiczka. Dyrektor placówki, Marek Grycz i przedstawiciel Macierzy Michał Utikal wymieniają kontrkandydatów oraz warunki, jakie muszą zostać spełnione, aby można było aktu nadania imienia dokonać. Mówią więc, że potrzebna jest edukacja, aby społeczność dobrze poznała kandydatów, dyskusja nad wyborem, a także konsultacje z rodziną. Nie wiem, jak wygląda edukacja

w szkole, czy wiersze Henryka Jasiczka powróciły do podręczników szkolnych, ale edukacja pozaszkolna chyba przebiega pomyślnie? Do tej pory już odbyło się co najmniej kilka imprez poświęconych Henrykowi Jasiczkowi, oddział Biblioteki Miejskiej przy ul. Havlíčka zorganizował cykl lekcji na temat poety, ukazało się już sporo tekstów o nim w prasie, można więc chyba mieć nadzieję, że postać Henryka Jasiczka powraca powoli do powszechnej społecznej świadomości. Piszę „powszechnej”, bo przecież istnieje, nie tylko na Zaolziu, całkiem spora grupa ludzi, którzy nigdy o poecie nie zapomnieli. Co do rodziny, to myślę, że nadanie imienia Henryka Jasiczka szkole stanowiłoby dla jej członków jakiś rodzaj zadośćuczynienia za niezawinione cierpienie jakiego zaznali, zaś do dyskusji dorzucam właśnie swoje trzy grosze.

●●●
A dlaczego patronem szkoły miałyby być właśnie poeta? Bo poeta, jeśli szczerzy, zawsze będzie rzecznikiem

wolności, dążenia do prawdy i nauczycielem wrażliwości, nie tylko na piękno, ale na wszelkie sprawy ludzkie. Jak bardzo niebezpieczna jest to mieszanka dla wszelkiej maści dyktatorów, satrapów i wszelkich totalitaryzmów, niech świadczą losy prześladowanych poetów od Owidiusza poprzez Dantego, ofiary hitleryzmu i stalinizmu po czasy współczesne. To także dowód na to, jaką moc mają słowa. A że słowa poety często bywają wyrazem buntu przeciw niesprawiedliwości i krzywdzie, a czytelnikom nieustannie przypominają rzeczy dla dyktatorów niewygodne, to zwykle poeci jako pierwsi padają ofiarą prześladowań w systemach totalitarnych. Na Zaolziu to właśnie Henryk Jasiczek został przez ten system za swoje słowa i poglądy ukarany najsurowiej. Według komunistycznych władz miał zamilknąć na zawsze. Zabroniono mu publikowania jakichkolwiek tekstów, nie tylko w Czechosłowacji, ale i w Polsce, wyznaczono jego twórczość ze szkół i ze szkolnych czytanek. Ten zakaz

utrzymał się jeszcze wiele lat po jego śmierci, aż do upadku systemu w 1989 roku, gdyż nawet martwy, ten wrażliwy, melancholijny, spokojny człowiek, jakim był Henryk Jasiczek, był dla komunistów niebezpieczny. Był ich sumieniem, o którym starali się zapomnieć.

●●●
O wartości artystycznej poezji Jasiczka napisano już sporo. Ostatnio choćby Renata Putzlacher w znakomitych tekstach: w lutym numerze „Zwrotu” i marcowym miesięczniku „Těšínské listy”, wcześniej także Libor Martinek, a także zmarły niedawno Tadeusz Kijonka. Analizy krytyczno-literackie pozostawię fachowcom, przypomnę jedynie, że od 1952 r. Henryk Jasiczek był członkiem czeskiego związku literatów i że z pewnością nie za „piękne oczy” znalazł się w 1967 r. na brzemiennej w skutki IV zjeździe Związku Pisarzy Czechosłowackich w gronie najlepszych czeskich literatów, jak Václav Havel, Milan Kundera, Bohumil

Hrabal czy Josef Škvorecký. Ceniony był również przez polskich pisarzy i literaturoznawców, nie tylko tych, jak wspomniany Tadeusz Kijonka, ze środowiska katowickiego. Jasiczek korespondował z poetką Anną Kamińską, a Jarosław Iwaszkiewicz cenił nie tylko jego lirykę, ale także jego poczucie humoru, które poeta ujawnił w swoich „Humoreskach beskidzkich”.

●●●
Nadanie szkole imienia poety Henryka Jasiczka miałyby dwójakie znaczenie. Z jednej strony byłoby istotnym krokiem do przywrócenia pamięci o poecie i należnego mu miejsca na parnaisie katowickich twórców kultury, z drugiej zaś miałyby walor wychowawczy, bo czyż wrażliwość, odwaga, uczciwość, wolność, prawda nie są cechami i pojęciami, w jakie chcielibyśmy wyposażać naszą młodzież? I czy Henryk Jasiczek, nosiciel tych cech, nie byłby najlepszym patronem tej młodzieży?

Anna Maria Rusnok

POLSKI BIZNES (22)

Zielone dachy poprawiają klimat

Dla Rudolfa Klusa krajobraz to nie tylko piękny widok, który utrwalamy w kadrze aparatu. Krajobraz jest wyzwaniem. Właściciel firmy zajmującej się pielęgnacją zieleni, zakładaniem ogrodów oraz nowatorskimi rozwiązaniami wpływającymi na środowisko naturalne, prowadzi także działania oświatowe.

Klus od wczesnej młodości interesował się ogrodnictwem, babcia i sąsiad uczyli go podstaw sadownictwa. Po maturze w Polskim Gimnazjum w Czeskim Cieszynie wybrał się na studia do Lednicy – na Wydział Ogrodnictwa Wyższej Szkoły Rolniczej. Kierunek architektura krajobrazu go zafascynował. Po studiach pracował w Usługach Technicznych miasta Trzyńca, przez kilka lat był w Żylinie szefem projektantów w firmie ogrodniczo-rekultywacyjnej, uprawiał też kwiaty w szklarniach trzynieckiej spółdzielni rolniczej.

W latach 90., kiedy był na bezrobociu, założył firmę. Zaczynał od kwaciarni, wkrótce zajął się urządzeniem przydomowych ogródków. – Później zaczęliśmy startować w przetargach na pielęgnację zieleni miejskiej. Przez kilkanaście lat opiekowaliśmy się zielenią w Trzyńcu, przez pięć lat w Czeskim Cieszynie – wymienia przedsiębiorca. Obecnie nie ma już kontraktów z miastami. Przekonał się na własnej skórze, że sytuacja zmieniła się na niekorzyść mniejszych firm. Warunki przetargów, m.in. konieczność wpłacenia wysokiego wadium, praktycznie wyklucza je z gry.

– Staram się przebranżowić, skupić się na bardziej zaawansowanych technologiach kształtowania krajobrazu – mówi Klus. Jednym z kierunków, w którym stara się rozwijać, są ogrody zakładane na dachach oraz elewacjach. Eksperymentalny ogródek, założony na pionowej ścianie warsztatu, można oglądać w Lesznej, w kompleksie firmy Svobodné zahrady Klus.

Architekt krajobrazu przekonuje, że zielone dachy bardzo pozytywnie wpływają na

środowisko oraz jego klimat, zwłaszcza w miastach i aglomeracjach przemysłowych. Zieleń pochłania kurz, akumuluje wodę, a nawet podnosi trwałość hydroizolacji. Ogród założony przez firmę Klusa na dachu hotelu „Vitality” w Wędrzynie wygrał konkurs „Zielony dach 2015 roku Republiki Czeskiej”.

– Żał mi, że nie ma zielonego dachu na nowej sali gimnastycznej przy polskiej szkole w Trzyńcu, że nie ma go na budynkach Zintegrowanego Ratownictwa w Trzyńcu ani Czeskim Cieszynie. W Znojmie, gdzie powietrze jest o wiele czystsze, podobna budowla ma zielony dach. Wiem, bo moja firma wygrała przetarg na jego realizację – podkreśla Klus. – Marzy mi się, by zielone dachy powstały na wszystkich obiektach Huty Trzynieckiej. Ich powierzchnia wynosi w sumie ok. 800 hektarów. Gdyby je pokryć zielenią, to środowisko nie tylko Trzyńca, ale i całego regionu znacznie by się poprawiło.

Kolejną nowością są systemy zamgławiające. – Produkuje się za pomocą specjalnych urządzeń sztuczną mgłę wodną, która czyści powietrze od pyłu, podnosi wilgotność powietrza, można ją wykorzystać do efektów estetycznych i scenograficznych. Mamy kilka takich realizacji w Pradze, Dolnym Kubinie, Czeskim Brodzie, Mohelnicy. Walory estetyczne sztucznego wodospadu, który powstał w luksusowym ogrodzie przydomowym w Pradze, podkreśliliśmy właśnie mgłą – przytacza przykłady przedsiębiorca. Ale nie chodzi tylko o estetykę. – Robiliśmy instalację zamgławiającą w walcowniach w Hucie Trzynieckiej. Mgła w kombinacji z wentylatorami wyraźnie schładza przestrzeń. Poprawia klimat i warunki w miejscu, gdzie ludzie pracują w wysokiej temperaturze. Kropelka wody rozbijana jest na 10 mikronów i bardzo szybko odparowuje. Zmieniając stan skupienia, pochłania dużą ilość energii cieplnej z otoczenia.

Trzyniecki przedsiębiorca prowadzi także działania oświatowe – wygłasza prelekcje, m.in. na uniwersytetach trzeciego wieku, był gościem Międzygeneracyjnego Uniwersytetu

• Rudolf Klus obok wykonywanego przez jego firmę wału ziemnego w Wędrzynie. Fot. DANUTA CHLUP

Regionalnego PZKO. Prowadził wykłady dla studentów architektury krajobrazu z Lednicy na Morawach i w SGGW w Warszawie. Zorganizował tygodniowe międzynarodowe warsztaty dla studentów z tychże uczelni.

Jest kilka rzeczy, które Rudolfa Klusa kołają w oczy. – Po pierwsze to są żywotniki (tuje), którymi dzisiaj masowo zachwaszczane są ogrody, a które negatywnie wpływają na inne rośliny, zwłaszcza na rosące w pobliżu grusze – mówi dosadnie. – Jestem zdecydowanym przeciwnikiem sztucznych kwiatów na cmentarzach. Kraje takie jak Niemcy, Austria czy Szwajcaria twardo zabraniają zaśmiecaniu środowiska sztucznymi kwiatami. Powinniśmy brać z nich przykład.

Pan Rudolf ubolewa, że ogrodnikom, w odróżnieniu od rolników, państwo nie daje żadnych dotacji, choć w równym stopniu narażeni są na wybryki pogody. – Zatrudniam pracowników na etat, u nas nie ma umów śmieciowych. Zapewnienie im stabilnej pracy w ciągu całego roku jest niezmiernie trudne – przyznaje. (dc)

Kwestionariusz firmowy

Rok założenia: 1993

Branża: architektura krajobrazu

Liczba pracowników: 15

Kontakt:

Svobodné zahrady Klus, s. r. o.
Trzyńec-Leszna Dolna 10

Tel.: 777 773 580

E-mail: info@klus.cz

www.klus.cz

GROSZ DO GROSZA

Henryka Bittmar

Życie w czasach prosperity

Od kilku lat czeska gospodarka ma się bardzo dobrze. Ciągłe czerpie korzyści z koniunktury gospodarczej na świecie i przede wszystkim z ożywienia w strefie euro, które jednak sztucznie wspiera rekordowo niskimi stopami procentowymi Europejski Bank Centralny. Mamy najniższe od 28 lat bezrobocie, obecnie jego stopa wynosi ok. 3 proc. Polityka socjalna czeskiego rządu jest pozytywnie oceniana przez 40 proc. obywateli. W ciągu ostatnich ośmiu lat nigdy liczba zadowolonych nie była większa. Ciągłe jednak z ostrą krytyką spotyka się poziom opieki nad seniorami, w tym wysokość emerytur i rent, oraz polityka (a raczej jej brak) mieszkaniowa rządu. Warto jednak pamiętać, że jeszcze żadna prosperita nie trwała wiecznie. Cykl koniunkturalny jest zjawiskiem niezależnym od państwa i woli polityków, którzy tradycyjnie już lubią sobie przypisywać największe zasługi w zarządzaniu gospodarką. Zawsze jednak po fazie boomeru gospodarczego przychodzi faza spowolnienia, a czasami także recesji.

Póki co są powody do radości

Na razie jednak zarówno konsumenci, jak i producenci mają powody do radości. I oby jeszcze długo nic się pod tym względem nie zmieniło, choć niektórzy specjaliści od gospodarki przestrzegają, że lata tłuste powoli dobiegają końca. W ciągu minionych pięciu lat wydatki gospodarstw domowych wzrosły u nas z 1931 miliardów do 2537 miliardów koron. Ludzie coraz rzadziej nabywają najtańsze artykuły spożywcze, mniej interesują się przeróżnymi promocjami i przecenami, głównie osoby młodsze i pracujące coraz częściej jadają w restauracjach, chętniej bywają też w kinach, teatrach czy na imprezach sportowych. Zacierają dłonie właściciele biur podróży – Czesi coraz więcej chcą wydawać na wypoczynek i rekreację. Jak wynika z badań statystycznych, 33 proc. obywateli RC jest przekonanych, że w roku bieżącym przeznaczą na konsumpcję i przyjemności więcej pieniędzy, aniżeli w roku minionym. Niektórzy dlatego, że ich na to stać, większość – dokład-

nie zaś 62 proc. – większe wydatki wiąże jednak z rosnącymi cenami towarów i usług. Na podwyżki cen zwracają uwagę, co nie powinno dziwić, głównie ludzie starsi, emeryci i osoby z zarobkami poniżej przeciętnej krajowej. Ta zaś w roku ubiegłym osiągnęła 32 tys. koron brutto, o ok. 7 tys. więcej, aniżeli w 2012 roku. Podczas gdy w Pradze jednak ludzie średnio zarabiają ponad 39 tys. koron, w naszym regionie płace są tradycyjnie już o wiele niższe i wynoszą średnio ok. 28 600 koron. O wiele niższa od średniej krajowej była i nadal jest tzw. mediana – wynosi obecnie ok. 27 tys. koron.

Na zakupy i po kredyt

Pomimo trwającej od dłuższego czasu koniunktury gospodarczej prawie połowa Czechów nie posiada żadnej lub prawie żadnej rezerwy finansowej. Jak mówi przyszłowie, z jedzeniem rośnie apetyt, a to oznacza, że nawet ci, którzy dobrze zarabiają, często nie są w stanie, nie umieją lub nie chcą oszczędzać. Wolą wyruszyć na zakupy, choć tylko co trzeci przy-

znaje się, że sprawia mu to frajdę. Podczas gdy jeszcze kilka lat temu Czesi hurtem kupowali telewizory o przekątnej ekranu 40 cali, obecnie – jak wynika z analiz największego czeskiego sklepu internetowego Alza.cz – szczytem marzeń są odbiorniki 55-calowe i większe. Co więcej – aby móc spełnić coraz to nowe zachcianki, większość rodzin decyduje się na przeróżne kredyty i pożyczki. Ogromnym obciążeniem jest dziś dla przeciętnej rodziny spłata kredytu hipotecznego, ale także zwykłych kredytów konsumpcyjnych, często niestety zaciąganych bez większego namysłu. Łączna wartość kredytów konsumpcyjnych to u nas ok. 244 mld koron. Ciągłe wielu zwolenników znajdują pożyczki od instytucji parabankowych, szybkie, ale na ogół wysoko oprocentowane. Także w czasach boomeru gospodarczego ludzie nie wahają się zaciągać pożyczek na takie „artykuły”, jak zagraniczne urlopy czy kosztowne podarunki dla najbliższych. Równocześnie zaś co dziesiąty obywatel RC w wieku powyżej lat 15 ma do czynienia z egzekutora-

mi. Ogółem chodzi o ok. 900 tys. dłużników, przy czym najwięcej takich nieszczęśliwów mieszka w województwach usteckim i karlowarskim. I co szczególnie niepokojące, pomimo koniunktury i minimalnego bezrobocia, 9 proc. Czechów w ubiegłym roku żyło w nędzy. Były wśród nich osoby aktywne zawodowo, co oznacza, że nawet praca nie musi ochronić rodziny przed biedą. I że podobnie jak kryzys nie wszystkim musi doskwierać, tak prosperita nie wszystkich uszczęśliwi. Ci zaś, którzy pozytywne skutki dobrej koniunktury odczuli na własnej skórze, więcej środków aniżeli jeszcze kilka lat temu chcieliby przeznaczyć na urlopy, często bardzo egzotyczne, i przeróżne hobby, w dalszej kolejności – na kupno lub wyposażenie mieszkań, na sport i wypoczynek dzieci, wreszcie na zakup samochodu. Tradycyjnie jednak najwięcej pieniędzy przeznaczamy na czynsze i usługi związane z mieszkaniem i na żywność. Boom gospodarczy lub recesja nie mają tu, jak się okazuje, większego znaczenia. ▲

Refleksje nadgraniczne

Cieszyńska ulica Stefana Żeromskiego, która wspina się od alei Jana Łyska do dworu w Błogocicach i zdąża dalej przez osiedle domków jednorodzinnych, kończy swój bieg tuż przed ścianą lasu i zaprasza do dziecięcej igraszki na małym placu zabaw. Ma jednak swoje bezimiennie przedłużenie, jako droga gruntowa. Na tyle jednak szeroka, że spokojnie zmieściłyby się tam dwa konne wozy czy dwa auta jadące z naprzeciwka. Po obu stronach stare omszałe słupy drogowe i pozostałości po betonowych barierkach, których widok miał ostrzegać jadących o niebezpieczeństwie spadku ze stromej skarpy do Olzy.

Jarosław Jot-Drużycki

Ta dawna główna droga z Cieszyna do Końskiej, z której została dziś tylko dość szeroka leśna alejka, uczęszczana obecnie przez rowerzystów i pieszych, a przede wszystkim biegaczy, przez długi czas nie spełniała roli, dla której ją wytyczono, gdyż do grudnia 2007 roku kończyła się ślepo – granicą. Nadal są zresztą widoczne resztki fundamentów po prowizorycznej czeskiej budce strażniczej.

W tym miejscu bowiem tnąca Śląsk Cieszyński na dwie części granica odbija, albo – z perspektywy strony południowej – dobiega wreszcie wzgórzem nad rezerwatem lasu grądowego nad brzeg Olzy i skacze w jej nurt. Bo dopiero tutaj, od swego źródła licząc, staje się Olza rzeką graniczną pomiędzy Polską a Republiką Czeską. I jest nią – na terenie regionu – czarnaście i pół kilometra, do wysokości Kaczyc. I dopiero potem, już za Piotrowicami znów oddziela nasze dwa państwa, a jednocześnie nasz „cysarocki” Śląsk od tego „pruskiego”. Ale w przypadku rozdartych ziem dawnego Księstwa Cieszyńskiego płynie raptem wzdłuż jednej piątej granicy, która w pozostałych wypadkach wiedzie pasmami górskimi, a na terenach pagórkowatych po prostu pokrytymi asfalterowanymi drogami, duktami w lesie i polnymi miedzami.

I idąc jakimkolwiek jej fragmentem natknąć się można po polskiej stronie na półtorametrowe betonowe słupki z przewierconymi wzdłuż czterema otworami, przez które przewleczone były grube druty, aby nikt nie próbował namacalnie sprawdzić, jak to też jest za krawcami państwa. Co pewien czas wystaje jeszcze z ziemi taki grubszy i o dwa razy wyższy słup z poprzeczną stalową, już dawno zardzewiałą listwą, która kiedyś, przed wstąpieniem obu naszych krajów do Strefy Schengen, przytrzymywała tablicę ze złowieszczym komunikatem: „Granica państwa. Przekraczanie zabronione”. Natomiast od strony czeskiej w regularnych niemałym odstępach umieszczono są białe szylidy z czerwonym napisem: „Pozor! Státní hranice”. Jakby w odpowiedzi na nie zaczęły się przed paroma miesiącami gdzieś pojawiać tablice i dla polskich obywateli, o podobnej treści, lecz już bez słowa „uwaga”. Eleganckie, żółte, z czerwonym obramowaniem wokół i czarnymi literami.

Kończy się parometrowy pas wyrostłych na granicy młodych drzewek i przed oczami, gdzieś na wschodzie, w dole pojawia się widok na uprawne pola Puńcowa. Ale tu też jest przecież Puńców. To Czeski Puńców – aby nikt nie miał wątpliwości, że nie jest w tej chwili na Morawach. To żart oczywiście, ale i czas na złamanie kolejnego stereotypu po tym, który powiada, że to Olza niby dzieli Śląsk Cieszyński.

Otóż w społecznej świadomości

istnieje przekonanie, że to tylko biedny Cieszyn został podzielony graniczną linią. No jakby swego czasu nie wchłonął do miejskiego organizmu Saskiej Kępy, Kamieńca czy Brandysa, to nigdy by nie był podzielony, nawet przez Francuzów w 1920. Tymczasem zapomina się, że tak naprawdę podzielone są Puńców, Kojkowice, Leszna Górna i Markłowice Dolne. Pewnie dałoby się jeszcze dorzucić jakieś części wsi czy dzielnic, jak czesko-cieszyńska obecnie Sibica, do której należały wspomniane już Błogocice, no i Herczawa, najbardziej znany dawny przysiółek Jaworzynki. Też nie wiadomo dokładnie, jak to było w Rajem i Kaczycami, gdzie się kończy jedna miejscowość, a zaczyna druga, bo chałupy tam stoją dosłownie mur w mur, okno w okno.

Ale podobnie jest i w Puńcowie. Przy słupku 78/9a granica wybiega na drogę. Ale ta droga choć graniczna, służy tylko czeskiej stronie. Właściciel błękitnego domu nie mógł wcześniej z niej korzystać, choć jego pole leży tuż koło asfaltu. On w ogóle nie ma dojazdu na posesję. Do swoich ma ponad siedemset metrów błotnistą polną drogą w dół przez pola, utwardzoną w kilku miejscach betonowymi płytami. Ciekawe jak do niego przychodzi listonosz czy kominiarz i jak nadal przychodzi. To cud, że ten człowiek tam żyje, że wychował dzieci, które choć do szkoły miały z górki, to do domu już pod górkę. Zaparli się, jak powiadają puńcowianie, jego rodzice czy dziadkowie, by po 1920 pozostać w Polsce. Jeszcze za komuny nie miał elektryczności, ale od pewnego czasu – choć starszy, dziewięćdziesięcioletni pan pewnie obcomu nie chce powiedzieć dokładnie kiedy – już ma, ze strony czeskiej, bo przecież sto metrów niecałe są oddalone od niego inne domostwa – najbliżsi sąsiedzi, ale on samotny, za granicą.

– Wie pan – mówi mi jego syn – jakby pan w tamtych czasach stał tam na drodze, a ja na polu i byśmy tak ze sobą rozmawiali, to zaraz by zwrócono uwagę. Chłopczy, ci wopięści, byli młodzi, dziewiętnastoletni, chcieli się wykazać, a jeszcze pas od drogi po naszej stronie był zaorany.

Bo droga była czeska, czeskosłowacka! Kiedy wprowadzono stan wojenny w Polsce w 1981 to ludzie nie mogli – co tam jeździć! nawet

chodzić po drodze, by wejść do własnej chałupy.

Niemal wszędzie, gdzie droga jest granicą, należy de facto do Republiki. Po polskiej jakaś polna lub gruntowa biegnie równolegle. Czasem, w terenach już zabudowanych, będzie to asfalt. Tak jest w podzielonej Lesznej Górnej, ale i między Rajem a Kaczycami Dolnymi. Podwójne ulice ciągną się tam obok siebie: Juliana Tuwima w Kaczycach, która w pewnym momencie zamienia się w Pocztową i Karela Borovskiego w Raju. Tam to dopiero widać, jaka to była granica! Słupki, na których wisiały grube druty ustawione są dość gęsto. No kto to do diaska wpadł w tym Paryżu na tak „genialny” pomysł, by wytyczyć granicę środkiem wsi!

Zastanawia mnie, jak to było, kiedy trzeba było zgarnąć zboże z pola przed burzą – wszak sąsiadowi trzeba wtedy ruszyć z pomocą, niezależnie kim on jest i w jakich jest się z nim stosunkach, albo wtedy, kiedy – co nie daj Panie Boże – zapieje czerwony kur.

Moja koleżanka mieszka raptem dwa lata na ulicy Kojkowickiej. To znaczy według polskiej, puńcowskiej nomenklatury tak się zowie ta ulica, ale ona ma dom po czeskiej stronie i tamta droga nie została jeszcze „ochrzczona”. Opowiada mi, co się dowiedziała od sąsiadów, jak to za komuny, albo tuż po niej, jeden gospodarz z polskiej strony hodował krowy i inne zwierzęta, i naraz wybuchł w oborze pożar. Straż z Kojkowic i Trzyńca przyjechała natychmiast, ale nie miała prawa przekroczyć granicy, nie chcieli ich puścić. Nim dojechali chłopcy z Puńcowa, z dołu, to już nie było czego gasić. A na Kojkowickiej dwa domy stoją nieomal na przeciwko siebie – polski pod numerem 23, a ten w Republice Czeskiej ma na tabliczce cyferki 82. I jeszcze kilka chałup rozsianych nieco dalej wzdłuż obydwu krańców drogi.

Ale przesuniemy się na północ. Fragment Markłowic Dolnych ze wzniesioną w 1900 roku jubileuszową wówczas szkołą cesarza Franciszka Józefa. Budynek ten znalazł się pod polską administracją dopiero w czerwcu 1924 roku, kiedy Herczawę włączano do Czechosłowacji.

Zdjęcia: JAROSŁAW JOT-DRUŻYCKI

Trzydzieści chałupek na Goroliji zamieniono na placówkę edukacyjną na Dołach. Tymczasem paręnaście kroków dalej od instytucji szerzącej oświatę wśród ludu, w „czeskich” Markłowicach pozostał drewniany XVII-wieczny kościół Wniebowstąpienia Pańskiego wraz z cmentarzem, czyli prochami przodków, oraz okazała gospoda, która obecnie zamieniła się w kamienicę mieszkalną.

Szkoła znajduje się niemal w samym rogu tego skrawka Polski, słupki ustawione pomiędzy jej terenem a gospodarstwami po pięćdziesięciu może metrach wydają komendę: „w lewo zwrot!”, by nie wpaść komuś w chałupę i po kilkudziesięciu krokach znów kazać skrócić w prawo, ale już nie tak dokładnie pod kątem prostym, a potem pójść wzdłuż ulicy, ale nie po niej samej. Słowem zupełnie przez przypadek, tylko dlatego, że dziadkowie pobudowali się w tym, a nie w innym miejscu, można było się znaleźć w jednym lub drugim kraju. Bliscy dotąd sąsiedzi, stali się nagle dalecy, dzieci nigdy nie mogły się pobawić z rówieśnikami zza płotu, podobnie jak i w Puńcowie, i Kojkowicach, i Lesznej Górnej.

Tak wytyczona granica jest wbrew moralnym zasadom i wbrew ludzkiemu sumieniu. Chyba dopiero z tej perspektywy, kiedy nie przebiega wysokimi górami czy szerokimi rzekami, widać wyraźnie, że to po prostu więzienne mury – więzienne mury państwa, w którym przyszło komuś mieszkać, a którego, jeszcze do niedawna, nie wolno mu było bez wiedzy i zgody stosownych organów opuścić.

Czesko-polska granica na Śląsku Cieszyńskim wygląda miejscami jak granica jakiegoś afrykańskiego państwa czy amerykańskiego stanu. Linie proste łąjące się dokładnie pod kątem 90 stopni. Jest jakieś wzgórze? Taka Farska Górka? Ciąć na wprost! Na azymut! Furda z topografią!

Ale to chyba nie tylko dlatego granica nie idzie naturalnym ukształtowaniem terenu, na przykład przez Kojkowicką Górę, gdzie stoi monument poświęcony pobytowi Franciszka Józefa, który spoglądał stąd na wielkie manewry, odbywające

się poniżej na polach. Raczej po to, aby czeskosłowaccy strażnicy mieli lepszy ogłąd sytuacji, by ani jeden wóz konny na drodze z Puńcowa do Dziegielowa, ani jedna końska kupa spadająca na nawierzchnię nie uszła ich uwagi. Im dłużej się idzie tą graniczną linią, tym bardziej można dojść do przekonania, że dla Polski nie została ona przeprowadzona korzystnie. Nawet w tych najmniejszych szczegółach. Byle tylko dobić i upokorzyć.

Osówki – czyli historyczna część Puńcowa nieopodal Farskiej Górki. Wzdłuż drogi domy, za nimi odnowiony pięknie krzyż. Ufundowany – jak głosi napis – w 1913 roku przez ks. proboszcza Edwarda Linzera (1863-1948), który władał na parafii w Puńcowie przez całe 43 lata. Stoi na granicy i spogląda na domy w Republice Czeskiej, ale spogląda z polskiej strony, choć zabudowania tam akurat nie ma ani jednego.

Ale jeszcze jedno spostrzeżenie się nasuwa po takiej wędrówce. Polskę stać chyba było na zaorywanie metrowego czy szerszego nawet pasa od granicy, by nikt bez pozostawiania śladów nie podszedł do białego graniastego słupka w czerwonym bereciku, natomiast po stronie czeskiej ziemi trzeba było wypełnić do ostatniego ziarenka. Wszak i dawna Czechosłowacja, a szczególnie jej sukcesorka, do wielkich krajów Europy nie należy, więc dba się tu i szanuje każdą piędź ziemi. Tu domostwa – w odróżnieniu od polskiej części – wprost ocierają się o wspomniane słupki

Być może niebawem powstanie nowe osiedle na krańcach Raju, przy Kaczycach. Tuż przy granicy tereny są już uzbrojone, co zdradzają wystające z odrzniętej ziemi skrzynki na prąd. Słowem energia elektryczna podłączona, więc będzie można zacząć budować. Ale kto tam będzie mieszkał? Obywatele czescy czy polscy? W tym momencie to chyba wszystko jedno, bo żyjemy w Strefie Schengen. Trzeba jednak zawsze mieć na uwadze, że tak jak wszystko ma swoje granice, tak i granice miewają swój kres – co zauważamy od jedenastu lat z górą – ale zawsze też mogą niczym ten Feniks z popiołów odrodzić się na nowo. Bo z granicami – jakby to powiedział Kubuś Puchatek – nigdy nic nie wiadomo... ▲

Dekadę temu...

1 maja minie 15 lat od wejścia Polski, Czech i kilku innych krajów do Unii Europejskiej. Z kolei 21 grudnia 2007 oba kraje weszły do Strefy Schengen. Rozpoczął się demontaż przejść granicznych. Przed kilkoma dniami Józef Gurbiel z Czeskiego Cieszyna dostarczył nam archiwalne zdjęcia z granicy. Choć zostały wykonane tak niedawno, wydaje się, jakby minęła co najmniej cała epoka...

• Ostatnie dni kontroli granicznej na moście Przyjaźni. Zdjęcie zostało wykonane 17 grudnia 2007 roku.

• Dokumenty do kontroli – dziś usłyszenie takiej formułki niemal graniczy z cudem.

• Demontaż „granicy”. Most Przyjaźni...

• ...oraz Kocobędz. Zdjęcia: Józef Gurbiel

• Za podpis pod zdjęcie niech posłuży... telebim. Świątowanie wejścia Polski i Czech do Strefy Schengen – 21 grudnia 2007.

• Były powody do radości. Trzeci od lewej Jerzy Buzek, tuż obok niego stoi śp. Krystyna Bochenek. Pierwszy z lewej to z kolei ówczesny burmistrz Cieszyna, Bogdan Ficek.

Dłuższy sen, dłuższe życie...

Sen jest jednym z najważniejszych, a zarazem najmniej zbadanych aspektów naszego życia, odpowiadającym za dobre samopoczucie i długowieczność. Do niedawna nauka nie знаła odpowiedzi na pytanie, dlaczego śpimy i jaką funkcję pełni sen, ani dlaczego bezsenność tak bardzo szkodzi naszemu zdrowiu. Liczne odkrycia naukowe, jakich dokonano w ciągu ostatnich dwudziestu lat, pozwoliły jednak spojrzeć na sen z zupełnie nowej perspektywy. Poniżej rozmowa z Matthew Walkerem, autorem książki „Dlaczego śpimy. Odkrywanie potęgi snu i marzeń sennych”

Zofia Kotecka

Podobno odpowiednia ilość snu jest tak ważna dla naszego organizmu, jak ćwiczenia fizyczne i prawidłowe odżywianie. A może nawet ważniejsza. Czy to prawda?

– Tak! Zwykle mówimy, że sen jest jednym z trzech filarów naszego zdrowia. Ale to nieprawda. Sen jest fundamentem, na którym zbudowane są tamte filary. Wyobraźmy sobie na przykład, że zdrowo się odżywiamy i próbujemy schudnąć, ale mało śpimy. Niedobór snu zwiększa poziom hormonu odpowiedzialnego za łaknienie, a zarazem zmniejsza poziom towarzyszącego mu hormonu, który w normalnych okolicznościach sygnalizuje, że się najedliśmy. Mimo pełnego żołądka niewyspanemu człowiekowi nadal chce się więc jeść. Co więcej, jeżeli za mało śpimy, 70 procent masy ciała, którą stracimy, stosując dietę, będzie pochodziła z naszych mięśni, a nie z tłuszczu. W praktyce osłabiamy więc swój organizm.

W swojej książce idziesz o krok dalej, mówiąc, że brak snu odpowiada za większość współczesnych schorzeń, takich jak nowotwory czy choroba Alzheimera.

– Właściwie każda choroba, która trawi w ostatnich latach społeczeństwa rozwinięte, ma swoje przyczyny w niedoborach snu. Krótki sen zwiększa ryzyko przytękania się tętnic, co po jakimś czasie prowadzi do choroby wieńcowej czy udaru. Zaburzenia snu przyczyniają się również do powstawania wszystkich najważniejszych chorób psychicznych, w tym depresji, lęków i skłonności samobójczych.

Wystarczy kilka nocy krótszego snu, aby nasz organizm osłabł pod względem immunologicznym. Jeżeli taki stan przedłuża się, może mieć wpływ na powstawanie nowotworów. Dr Michael Irwin z Uniwersytetu Kalifornijskiego przeprowadził badania, które wykazały, jak szybko i gruntownie niewielka doza krótkiego snu potrafi wpłynąć na komórki walczące z nowotworami. Przebadawszy młodych zdrowych mężczyzn, Irwin pokazał, że jedna noc czterogodzinnego snu zmniejsza o 70 procent liczbę naturalnych zabójców w układzie odpornościowym w porównaniu z ośmiogodzinnym odpoczynkiem. Wprawia to człowieka w stan poważnej ułomności immunologicznej, a proces ten zachodzi szybko, praktycznie po jednej „złej nocy” snu. Wyobraźcie sobie zatem stan osłabienia antynowotworowych zastępów po tygodniu krótkiego snu, nie wspominając o kilku miesiącach czy latach.

Chcesz powiedzieć, że jest to tak proste: śpij lepiej i dłużej, a będziesz miał mniejszą szansę zachorowania na raka czy demencję?

– Nie jest to oczywiście zależność zero-jedynkowa, ale dzięki badaniom wiemy, że brak snu jest jedną z przyczyn występowania tych chorób. Wiemy, że im mniej śpimy, tym krócej będziemy żyli i to jest pewne. Brzmi to przerażają-

Matthew Walker

• Brytyjski naukowiec zajmujący się badaniem mózgu, psycholog. Otrzymał tytuł profesora psychiatrii na Uniwersytecie Harvarda, wykładał także na Uniwersytecie Kalifornijskim w Berkeley, założył Instytut Badań nad Snem. Laureat wielu nagród naukowych, autor ponad 100 publikacji na temat snu i mózgu, wielokrotnie gościł jako ekspert w prestiżowych mediach od „National Geographic” po BBC.

co i ostatecznie. Ale takie są fakty. Stare powiedzenie „Wyśpij się po śmierci” okazuje się niezbyt szczęśliwe. Takie podejście skutkuje życiem nie tylko krótszym, ale również gorszej jakości. Niedobór snu przypomina gumkę recepturkę: do pewnego momentu daje się rozciągać, a potem pęka. Problem ten przybrał tak poważne rozmiary, że Światowa Organizacja Zdrowia ogłosiła epidemię niedoboru snu w krajach uprzemysłowionych. Tam, gdzie przez ostatnie stulecie średni czas snu uległ najbardziej drastycznemu obniżeniu, na przykład w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Japonii i szeregu państw Europy Zachodniej, nieprzypadkowo obserwuje się też największy wzrost wspomnianych chorób i zaburzeń psychicznych.

Jakie procesy zachodzą zatem w naszym organizmie w czasie snu, które sprawiają, że jest on tak kluczowy dla naszego zdrowia?

– Sen ma różne fazy i każda z nich zapewnia inne korzyści. Ogólnie rzecz biorąc każdy z systemów w naszym ciele (układ krwionośny, metabolizm) w czasie snu odpoczywa i nabiera sił. To samo dotyczy mózgu, emocji.

Sen uzupełnia amunicję w układzie immunologicznym, pomagając w walce z komórkami nowotworowymi, zapobiegając infekcjom i rozwojowi szeregu chorób. Reorganizuje też metaboliczny stan organizmu, dostrajając poziom insuliny do ilości cukru krążącego we krwi. Jak już wspominałem, sen reguluje apetyt, pomagając w kontrolowaniu wagi ciała, dobieraniu zdrowych skład-

ników i powstrzymywaniu się przed impulsywnymi wyborami.

Odpowiednio długi sen ściśle wiąże się z wydolnością układu krwionośnego, obniżając ciśnienie i utrzymując serce w dobrym stanie.

A jak sen wpływa na nasz mózg?

– Polepsza zdolność uczenia się, zapamiętywania oraz podejmowania racjonalnych decyzji i dokonywania logicznych wyborów. Szczególnym beneficjentem snu jest nasza pamięć. Zdrowy sen po przyswojeniu sobie wiedzy przypomina kliknięcie w opcję „zapisz” po utworzeniu nowych plików w komputerze. Sen chroni dopiero co pozyskane informacje, zabezpieczając je przed zapomnieniem. Co jeszcze bardziej niezwykle, sen potrafi odzyskać informacje, które, jak się wydawało, utraciliśmy w ciągu dnia. Po nocy odzyskujemy dostęp do wspomnień, do których nie mogliśmy dotrzeć poprzedniego dnia. Sen oferuje usługę odzyskiwania danych zupełnie jak programy, które naprawiają zepsute czy niedostępne pliki na komputerze.

A co jeżeli próbujemy spać, ale nie możemy?

– Istnieje szereg czynników, które wpływają na trudności ze snem. Najprostsze do wyeliminowania są czynniki zewnętrzne, jak zbyt duża ilość jasnego światła w nocy, nieodpowiednia temperatura w sypialni, konsumpcja kofeiny, tytoniu i alkoholu. Jeżeli chcecie łatwiej zasypiać i dłużej spać, warto zadbać o stałe pory snu, unikać kofeiny i nikotyny (kawa, coca-cola, niektóre herbaty i

Właściwie każda choroba, która trawi w ostatnich latach społeczeństwa rozwinięte, ma swoje przyczyny w niedoborach snu

czekolada zawierają stymulującą kofeinę, a jej działanie zanika czasami dopiero po ośmiu godzinach), wystrzegać się picia napojów alkoholowych późno wieczorem czy unikać drzemek po 15.00. Ważne też, żeby sypialnia była ciemna, chłodna i pozbawiona gadżetów.

Kiedy sen nie nadchodzi, nie wolno w nieskończoność leżeć w łóżku. Jeżeli nie udało nam się zasnąć w ciągu 20 minut od położenia się do łóżka albo zaczyna nas ogarniać lęk czy niepokój, wstańmy i zabierzmy się do wykonywania jakiejś relaksującej czynności, dopóki ponownie nie poczujemy senności. Niepokój związany z niemożnością zaśnięcia może utrudniać zaśnięcie.

Trzeba pamiętać o jeszcze jednym mechanizmie. Jeżeli będziemy leżeć bezsenność w łóżku zbyt długo, mózg bardzo szybko zaprogramuje sobie sypialnię, jako miejsce, gdzie nie możemy spać. Wstańmy, napijmy się wody, popatrzmy w okno. Tylko żadnego ostrego światła, żadnych komputerów i żadnych komórek! To samo dotyczy wieczoru. Jeżeli mamy problemy z zasypianiem, idźmy do sypialni dopiero wtedy, kiedy jesteśmy naprawdę śpiący.

Wiemy już, jak ważny jest sen. Ale powiedz w końcu, ile godzin snu rzeczywiście potrzebujemy?

– Przede wszystkim musimy odróżnić czas, który faktycznie przesypiamy od czasu przeznaczanego na sen. Wiemy, że wielu mieszkańców współczesnego świata przeznacza na sen zaledwie 5-6,5 godziny, co zwykle oznacza, że przesypiają faktycznie tylko 4,5-6 godzin. A na sen powinniśmy przeznaczać nie mniej niż 8-9 godzin. Wydaje się wam, że to przesada? Niestety nie. David Dinges z Uniwersytetu Pensylwanii, tytan badań nad snem i mój osobisty idol, przeprowadził badania, w których uczestników podzielił na grupy i z których każda spała inną liczbę godzin. Z punktu widzenia społecznego największy niepokój powinny budzić wyniki osób w grupie, która spała po sześć godzin w nocy – dla wielu z was może to być normalna porcja snu. Wystarczyło dziesięć dni sześciogodzinnego snu, aby koncentracja u takiej osoby spadła do takiego samego poziomu, jak u kogoś, kto nie spał przez 24 godziny. Wiedza płynąca z prowadzonych od sześćdziesięciu lat badań naukowych nie pozwala mi więc uwierzyć nikomu, kto zapewnia, że „zupełnie wystarcza mu 4-5 godzin snu”. Dbajmy o długi, dobry sen. On naprawdę poprawia jakość i długość naszego życia

Nakładem Wydawnictwa Marginesy ukazała się właśnie książka „Dlaczego śpimy. Odkrywanie potęgi snu i marzeń sennych” Matthew Walkera. Lepszej lektury do łóżka nie można sobie wymarzyć.

SPORT

PAVEL DREKSA, NOWY KAPITAN MFK KARWINA, DLA »GŁOSU«:

Pressing to klucz do sukcesu

Terapia zaaplikowana przez trenera Františka Strakę szybko zaczyna przynosić efekty. Piłkarze Karwiny w hicie 26. kolejki Fortuna Ligi pokonali u siebie ostrawski Banik 2:0, odbijając się z ostatniego miejsca w tabeli. W roli kapitana do zwycięstwa poprowadził drużynę Pavel Dreksa.

Janusz Bittmar

Bramki dla Karwiny zdobyli wprawdzie ofensywni piłkarze – Lukáš Budínský i Petr Galuška, ale to karwińska defensywa była w derbach monolitem, w dużym stopniu przyczyniając się do sensacyjnej wygranej. Po ośmiu miesiącach przerwy na pierwszoligowe boisko wrócił stoper Pavel Dreksa, nowy kapitan karwińskiej drużyny. Dreksa to waleczak, który w zespole złożonym z introwertyków jako jeden z nielicznych potrafi głośno krzyknąć na boisku „panowie, obudźcie się!”. W pojedynku z Banikiem jednak nie tylko strunom głosowym dał Dreksa popalić. – Taka długa przerwa, w dodatku po poważnej kontuzji, daje się we znaki. Kto twierdzi coś innego, kłamie – powiedział „Głosowi” 29-letni stoper. – Bez wsparcia kolegów z zespołu nic bym nie wskórał. W pojedynkę to można grać w szachy.

Karwiniacy zastosowali po raz pierwszy w tym sezonie pressing z prawdziwego zdarzenia. – To klucz do sukcesu w każdym meczu. Rywal ma mniej czasu na konstruowanie akcji i popełnia błędy. Ja wolałem w krytycznych chwilach wybić piłkę na oślep,

• Spotkanie kapitanów. Pavel Dreksa (z lewej) pilnuje w derbach Milana Baroša. Fot. IVO DUDEK

byle jak najdalej od własnej bramki – przyznał Dreksa, który przez cały mecz gestykulując dawał kolegom z zespołu do zrozumienia, że najlepszą obroną jest atak.

– Banik miał niewiele do powiedzenia. Zaskoczyliśmy rywala odważną, ofensywną grą. Nawet nie oddali celnego strzału na naszą bramkę – dodał.

FORTUNA LIGA

KARWINA –

OSTRAVA 2:0

Do przerwy: 0:0. Bramki: 49. Budínský, 72. Galuška.

Karwina: Berkovec – Krivák, Dreksa, Rundić, Záhumenský – Smrž, Budínský – Guba (63. Galuška), Lingr (90. Bukata), Ba Loua (89. Suchan) – Wágner.

Ostrawa: Laštůvka – Procházka, Šindelář, Stronati – Fillo, Jánoš, Hrubý, Fleišman – Diop (70. O. Šašinka), Kuzmanovič – J. Šašinka (46. Baroš).

Lokaty: 1. Slavia 65, 2. Pilzno 58, 3. Sparta 50, 4. Ostrava 39, 15. Karwina 20 pkt.

Podopieczni Františka Straki walczą w tym sezonie na dwóch frontach, wciąż bowiem liczą się w Pucharze MOL. Dziś o godz. 19.20 karwiniacy zaprezentują się w pucharowym pojedynku na murawie Slavii Praga, aktualnego lidera Fortuna Ligi i pogromcy FC Sevilla w Lidze Europy. – Uratowanie pierwszej ligi jest dla nas priorytetem, co nie oznacza bynajmniej, że rozgrywki pucharowe traktujemy z przymrużeniem oka. W Edenie wszystko może się zdarzyć – zadeklarował Dreksa.

Ruszają hokejowe półfinały

Od poniedziałku w głowach Stalowników Trzyniec gości tylko jedno hasło: Pilzno. I nie chodzi o tamtejsze piwo, a pilzneńskich hokeistów, którzy zmierzają się z Trzyńcem w półfinale Generali play off ekstraklasy. Start jutro o godz. 19.00 w Werk Arenie.

Stalownicy, którzy w ćwierćfinale w pięknym stylu wyeliminowali w hutniczych derbach Witkowice, po cichu trzymali kciuki za Pilzno walczące w serii z Ołomuńcem. Bilans wzajemnych meczów w tym sezonie jest wprawdzie remisowy, ale to właśnie trzyńczanie zdołali wygrać ostatnią bitwę w fazie zasadniczej Tipsport Ekstraligi – 3 marca na lodowisku Indian 2:1 po bramkach Ethana Werekę i Martina Růžički. Co ciekawe, Stalownicy po obydwu zwycięstwach z Pilzmem sięgnęli na wyjeździe.

Drużyna Pilzna w ćwierćfinale ekstraklasy męczyła się z Ołomuńcem. Bilet do półfinału Indianie zdobyli dopiero w decydującym, siódmym spotkaniu. Czy Stalownicy wykorzystają zmęczenie Pilzna? O tym przekonamy się w środę (19.00) i w czwartek (17.00). Na niedzielę i poniedziałek seria przenosi się do Pilzna. (jb)

HCB w półfinale

EKSTR. P. RĘCZNEJ

FRYDEK-MISTEK

– HCB KARWINA

21:28

Do przerwy: 12:15. Stan serii: 0:3. Karwina: Marjanović, Mokroš – Brůna 2, Monczka 5/4, Piątek, Noworyta, Plaček 1, Chudoba, Jan Užek 7, Solák, Zamarski, Nantl 3, Zbránek 4, Nedoma 5, Čosik 1, Jiří Užek. (jb)

Weekendowy serwis piłkarski

FNL

TÁBORSKO – TRZYNIEC

1:1

Do przerwy: 0:0. Bramki: 77. Matondo – 55. Omasta. **Trzyniec:** Adamuška – Lupták, Kušnír, Bedecs, Janoščin – Buchvaldek (23. Schwendt), Weber, Vaněk (70. Klec), Janošík – Omasta – Hapal (64. Dedič).

Bilans wzajemnych spotkań przemawiał zdecydowanie na korzyść gospodarzy, trzyńczanom udało się jednak złagodzić statystyki. Podopieczni Jiřego Nečka wyszli na prowadzenie po bramce Tomáša Omasty, który wykorzystał kiks táboreskiego golkipera. Remis zapewnił gospodarzom z efektownej przewrotki Matondo. W najbliższą sobotę jedenasty w tabeli Trzyniec podejmuje w derbach ósme Witkowice (10.15).

DYWIZJA

DZIEĆMOROWICE –

HAWIERZÓW 1:0

Do przerwy: 0:0. Bramka: 47. Tomáš. **Dziećmorowice:** Kotrla – Uher, Hrtánek, Škuta, Frébort – M. Macko (78. Nitka), Mičola, Puchel, Tomáš, R. Macko – Řapek (34. Egri). **Hawierzów:** Příbyl – Chlopek, Igbinoba, Zbavitel – Klejnot, Wojnar, Zupko, Dawid (86. Bajzath) – Matušovič (67. Velčovský), L. Skoupy, Förster.

Derby pod bacznym okiem szkoleniowca pierwszoligowej Karwiny, Františka Straki, zakończyły się sprawiedliwym zwycięstwem Dziećmorowic. Gospodarze znaleźli antidotum na „brazylijskie ustawienie” Indian, wygrywając po efektownej bramce Michala Tomáša. – Zwycięstwo w derbach smakuje podwójnie – stwierdził trener Dziećmorowic, Josef Jadrný. – To nie był futbol, który tygryski lubią najbardziej – ocenił przegraną Miroslav Matušovič, grający trener Hawierzowa.

BOGUMIN – SLAVIČÍN 2:2

Do przerwy: 1:2. Bramki: 8. Padých, 68. Palej – 10. Kalus, 45. Horáček. **Bogumin:** Švrčina – Sittek, Moskal, Košťál, Švancer – Ferenc (57. M. Hanus), Palej, Kubinski (46. Leibl), F. Hanus, Latocha (86. L. Poštulka) – Padých.

Jakub Švrčina wyłapał trzy czyste okazje przyjezdnych, dwukrotnie jednak skapitulował. Obrońcy Bosporu popełniali w niedzielę dziecinnie proste błędy, wyręczyli ich niemniej ofensywni piłkarze. Przepięknie z dystansu trafił na 2:2 Dominik Palej.

Lokaty: 1. Opawa B 39, 2. Slavičín 36, 3. N. Jiczyn 34, 4. 5. Dziećmorowice 29, 8. Bogumin 28, 10. Hawierzów 25 pkt.

MISTRZOSTWA WOJEWÓDZTWA

Czeladna – Cz. Cieszyn 1:1 (Váňa – Matuszek), Polanka – Datynie Dolne 2:1 (Bartosz, Gajdok – Koutný), Bilowec – L. Piotrowice 4:2 (dla gości: Hanusek 2), P. Polom – St. Biela 0:2, Szonów – Haj 1:4, Hlubina – Oldrzychów 5:0, Brusperk – Karniów 4:3, Břidličná – Frensztat 1:4. **Lokaty:** 1. Frensztat 47, 2. Piotrowice 33, 8. Cz. Cieszyn 28, 13. Datynie D. 15 pkt.

IA KLASA – gr. B

Sl. Orłowa – Šmiłowice 2:1 (Jatagandzidis, Mleziva – Klimek), Jistebník – Bystrzyca 1:3 (Wojcik – Teofil 2, Buryan), Wracimów –

Olbrachcice 0:2 (Žyła, Kvapil), Jablónków – Hrabowa 0:1, Stonawa – St. Miasto 1:0 (Žebroek), Dobratice – Dobra 0:0, Libhošť – Lučina 3:2. **Lokaty:** 1. Bystrzyca 35, 2. Stonawa 30, 3. Wracimów 28 pkt.

IB KLASA – gr. C

Nydek – Sucha G. 1:0, I. Piotrowice – Zabłocie 2:2, Oldrzychowice – Wierzniewice 0:2, Lutynia D. – Mosty 3:1, Wędrzynia – Gnojnik 1:4, Toszonowice – L. Piotrowice B 2:0, Wacławowice – Sedliszczce 2:2. **Lokaty:** 1. Sucha G. 33, 2. Lutynia D. 32, 3. Toszonowice 32 pkt.

MP KARWIŃSKIEGO

Žuków G. – Cierlicko 1:0. **Lokaty:** 1. TJ Pietwałd 33, 2. G. Będowice 24, 3. Dąbrowa 24 pkt.

MP FRYDEK-MISTEK

Piosek – Bukowiec 2:2, Metylowice/Frydlant B – Gródek 3:2, Liskowice – Niebory 5:1. **Lokaty:** 1. Kozłowice 29, 2. Liskowice 27, 3. Starzicz 22 pkt. (jb)

INFORMATOR

CO W TEATRZE

SCENA „BAJKA” – CZ. CIESZYŃ: Nowe szaty cesarza (2, godz. 10.00); **▲ KARWINA** – Nowe szaty cesarza (4, godz. 10.00); **SCENA CZESKA – KARWINA:** Deník ničemy (3, godz. 19.00); **▲ CZ. CIESZYŃ:** Deník ničemy (4, godz. 10.00).

CO W KINACH

HAWIERZÓW – Centrum: Dumbo (2, 3, godz. 16.00); I znów zgrzeszyliśmy, dobry Boże! (2, 3, godz. 19.00); Faworytka (2, 3, godz. 20.00); Velké dobrodružství Čtyřlístku (4, godz. 16.00); Shazam (4, godz. 17.30); Terroristka (4, godz. 19.00); LOVENÍ (4, godz. 20.00); **KARWINA – Centrum:** LOVENÍ (2, godz. 17.45); Cold

Pursuit (2, godz. 20.00); Ralph Demolka w Internecie (3, godz. 17.30); Glass Room (3, godz. 20.00); Zimna wojna (4, godz. 18.00); **TRZYNIEC – Kosmos:** Bohemian Rhapsody (2, godz. 17.30), Alita (2, godz. 20.00); Dumbo (3, godz. 16.00); My (4, godz. 20.00); **JABLONKÓW:** Bob a Bobek – Králici z klobouku (3, godz. 17.00); **CZ. CIESZYŃ – Central:** Westwood (3, godz. 17.30); Faworytka (4, godz. 17.30); Terroristka (4, godz. 20.00); **CIESZYŃ – Piast:** Dumbo (2-4, godz. 15.15, 17.30); Ciemno, prawie noc (2-4, godz. 19.45).

w godz. 10.00-17.00 w skrzeczorskim Domu PZKO. Do dyspozycji będą pisanki, kołaczki, miód, domowe produkty, ozdoby wielkanocne oraz tombola.

SUCHA GÓRNA – Dyrekcja i gromada pedagogiczne PSP zapraszają rodziców i dzieci na Dzień Otwartych Drzwi 6. 4. w godz. 9.00-12.00. W programie zwiedzanie szkoły i przedszkola, zapoznanie z ofertą dydaktyczną, kiermasz wielkanocny, świąteczne warsztaty twórcze, gry i zabawy edukacyjne, występy artystyczne, poczęstunek w kawiarence i inne atrakcje.

STOWARZYSZENIE ELEKTROTECHNIKÓW POLSKICH w RC (SEP) – Zaprasza na uroczyste spotkanie z okazji 20-lecia SEP, które odbędzie się w piątek 5. 4. o godz. 16.00 w świetlicy PZKO w Hawierzowie-Suchej.

OSTRAWA – Zarząd MK PZKO zaprasza na spotkanie, podczas którego red. Martyna Radłowska pokaże nam „Radio od podszewki”. Zbiórka we wtorek 2. 4. o godz. 17.00 na portierni Czeskiego Radia przy ul. Šmerala w centrum Ostrawy.

PTTS „BŚ” – Zaprasza 9. 4. do Zamku Bouzov i Muzeum Serków Ołomunieckich (tvarůžky) w Loszticach z możliwością zakupu serowych specjałów. Z Bouzowa do Losztic można przejść na piechotę ścieżką turystyczną o długości 8 km. Odjazd pociągiem pospiesznym Ex 544 „Ostravan” (z Nawsia o godz. 5.02) do Ołomuńca, tu przesiadka do pociągu do Morawiczan o godz. 7.34 (kierunek Kouty nad Desnou). Z Morawiczan autobusem o godz. 8.05 do Losztic, do Bouzowa o godz. 8.38. Wycieczkę prowadzi i bliższe informacje przekaże Otto Sikora 603 201 340.

▲ „Wiosna! Ciepłszy wieje wiatr... Nie przeszkadza tytuł, wiek i płeć...” by wziąć rower – wystarczy tylko chcieć. Rowerzysto, pojaw się w Alejach Masaryka w Czeskim Cieszyńcu w niedzielę 7. 4. o godzinie 9.45, by zarejestrować się i wziąć udział w XII Memoriale Kolarskim im. M. Palowskiego, którym rozpoczynamy tegoroczny sezon. Wyruszymy o godz. 10.00 sprzed remizy strażackiej. Wycieczkę organizuje Robert Walaski z Towarzystwa Rowerowego „Olza” przy PTTS „BŚ”. Więcej informacji na stronie internetowej „BŚ”.

RZEKA – Zapraszamy 7. 4. o godz. 15.00 do gospody gminnej na spektakl lalkowy pt. „O słońcu, księżycu i wietrze” w wykonaniu Teatru Lalek „Bajka”.

WĘDRYNIA – Polska Szkoła Podstawowa w Wędrynie zaprasza w środę 3. 4. w godz. 15.00-17.30 na Dzień Otwartych Drzwi. W programie Warsztaty Wielkanocne, zwiedzanie szkoły oraz możliwość odpoczynku w stylowej kawiarence.

CO W TERENIE

BŁĘDOWICE – Kluby Kobiet i Seniora zapraszają na spotkanie 3. 4. o godz. 15.00 do Domu PZKO.

HAWIERZÓW – Finalistów XVI edycji Festiwalu Piosenki Dziecięcej już znamy. Teraz należy 27. 4. (początek o godz. 16.00) zapewnić do ostatniego miejsca widownię hawierzowskiego domu kultury. W tej edycji proponujemy chętnym zakup miejscówek on-line w formie rezerwacji/zakupu w systemie ośrodka kulturalnego miasta Hawierzowa (www.mkshavirov.cz).

HKS „ZAOLZIE” – Zapraszamy 4. 4. o godz. 17.00 na zebranie robocze do firmy „Emtest” przy ulicy Grabińskiej w Cz. Cieszyńcu. Można skorzystać z linii autobusowej nr 722 od dworca kolejowego na ulicę Grabińską (Osiedle).

KARWINA – Oddział Literatury Polskiej Biblioteki Regionalnej zaprasza na wystawę „Kwiaty i pejzaże metodą akwareli i pastelii” słowackiej artystki Márii Nagyovej, która będzie czynna do 29. 4. w budynku biblioteki na Rynku Masaryka w Karwinie-Frysztacie w godzinach otwarcia. Wernisaż odbędzie się w środę 3. 4. o godz. 17.00 w placówce.

▲ Klub Seniora „Przyjaźń” zaprasza na spotkanie 9. 4. o godz. 17.00 do Domu Polskiego PZKO Karwinia-Frysztat.

▲ Oddział Literatury Polskiej zaprasza na spotkanie z Andrzejem Niedobą – autorem książki „Rzeka niepokorna. Saga cieszyńska” we wtorek 9. 4. o godz. 16.30 w bibliotece na Rynku Masaryka w Karwinie-Frysztacie. Kontakt: e-mail: polske@rkka.cz, tel: 596 312 477, 724 751 002. Prosimy o potwierdzenie udziału

KARWINA-FRYSZTAT – MK PZKO zaprasza wszystkich członków i sympatyków na brygadę – czyli wiosenne porządki 6. 4. o godz. 8.30.

KARWINA RAJ – Klub Seniora MK PZKO zaprasza członków na spotkanie 9. 4. o godz. 15.30.

SKRZECZOŃ – MK PZKO zaprasza na Jarmark Wielkanocny, który odbędzie się w piątek i sobotę 5.-6. 4.

Szkoła Podstawowa z Polskim Językiem Nauczania w Czeskim Cieszyńcu poszukuje:

STRÓŻA DO PLACU ZABAW (boiska szkolnego) przy szkole w Sibicy (ul. Polna 10)

✓ Zainteresowanych prosimy o kontakt, tel. 725 611 155 lub e-mail: skola@zspstesin.cz

NIANI DO PRZEDSZKOLI CIESZYŃSKICH

Wymagania:

✓ wykształcenie pedagogiczne, zdrowotne lub kurs na nianie

Oferujemy:

✓ stałą pensję

✓ pełny etat

✓ zainteresowanych prosimy o przesłanie CV na adres: skola@zspstesin.cz lub oddanie osobiście w szkole, kontakt 725 611 155

GŁ-186

Firma ARAGMA s.r.o., ortodocja MUDr. Agaty Mohammad, zatrudni

ASYSTENTKĘ do gabinetu ortodontycznego

Kwalifikacje:

Ukończona szkoła średnia, wyższa, technik dentystyczny, szkoła higienistki dentystycznej, kurs asystentki dentystycznej mile widziany, odpowiedzialność, komunikatywność, samodzielność, zdolności estetyczne, podstawy fotografii, umiejętność twórczego myślenia, otwartość i przyjazny sposób bycia, podstawy języka polskiego i angielskiego

Oferujemy:

Stają pracę w nowoczesnym gabinecie ortodontycznym, możliwość rozwoju i podnoszenia swoich kwalifikacji obok najlepszych specjalistów. Pracę w miłym kolektywie.

Rozpoczęcie pracy od 1 września 2019

CV prosimy wysłać na adres mailowy: contact@big-smile.eu do 30. 5. 2019.

GŁ-186

Firma ACword, sp. z o.o., Oldrzychowice 923 Dział Techniki odpylania i brykietowania poszukuje odpowiedniego kandydata na stanowisko ŚLUSARZ-MONTER

Wymagania:

✓ wykształcenie zawodowe technicznego kierunku

✓ umiejętność, zręczność

✓ czasowa elastyczność

✓ prawo jazdy kat. B

Oferujemy:

✓ konkurencyjne warunki płacowe

✓ pakiet benefitów (kupony żywieniowe itp.)

✓ stabilną pracę na pełny etat

CV prosimy przesyłać na adres: acword@acword.cz, do 15. 4. 2019

GŁ-196

„Głos” jest finansowany ze środków Ministerstwa Kultury RC, Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, Konsulatu Generalnego RP w Ostrawie, Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie, i Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”

STOWARZYSZENIE „WSPÓLNOTA POLSKA”

Głos

GAZETA POLAKÓW W REPUBLICE CZESKIEJ

Przy wsparciu finansowym Ministerstwa Kultury RC wydaje Kongres Polaków w RC, ul. Grabińska 33, 737 01 Czeski Cieszyń, IČO: 00535613, w wydawnictwie POL-PRESS, s.r.o. IČO: 26792575 • Adres: Redakcja „Głosu”, ul. Strzelnicza 28, Czeski Cieszyń 737 01 • Redaktor naczelny: Tomasz Wolff, wolff@glos.live • Zastępca redaktora naczelnego, redaktor sportowy: Janusz Bittmar, bittmar@glos.live • Redaktorzy terenowi: Danuta Chlup, danuta.chlup@glos.live • Witold Koźdoń, kozdon@glos.live • Szymon Brandys, brandys@glos.live • Foto-reporter: Norbert Dąbkowski, dabkowski@glos.live • Doradca ds. reklamy: Beata Schönwald, beata.schonwald@glos.live • Projekt makiety: Jacek Utko • Telefony: sekretariat/centrala 558 731 766, e-mail: info@glos.live • www.glos.live • Pismo wychodzi we wtorki i piątki • Dostawę prenumeratorom prowadzi Česká pošta, s.p., oddělení periodického tisku, Olšanská 38-9, 225 99 Praha 3. Zamówienia: www.periodik.cz, e-mail: postabo.prstc@cpost.cz • Reklamacje tel. 800 300 302 • Kolportaż: PNS, a.s. • Druk: CZECH PRINT CENTER a. s. Na Rovince 876, 720 00 Ostrava-Hrabová • Materiałów niezamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo ich redagowania i skracania • Numer ewidencyjny Ministerstwa Kultury RC: MK ČR E 588, nr Indeksu 42501, ISSN 2570-8708.

„Głos” należy do Stowarzyszenia Dzienników Mniejszości Narodowych i Etnicznych Europy MIDAS

Muzeum Śląska Cieszyńskiego zaprasza na promocję książki Andrzeja Drobika i Jarosława Jot-Drużyckiego „Jak stelać z werbussem. Listy o Śląsku Cieszyńskim”. Odbędzie się ona w piątek 5 kwietnia o godz. 17.00 w cieszyńskim Cafe Muzeum. Poza zapoznaniem się z „Listami”, będzie można podyskutować z ich autorami, poprzeć lub zakwestionować ich spojrzenie na cieszyńskie sprawy, a także zakupić książkę po promocyjnej cenie.

ŻYCZENIA

Dnia 4 kwietnia 2019 obchodzą zacy jubileusz 60 lat wspólnego życia

państwo ANNA i HENRYK WRANIKOWIE

Z tej okazji dużo zdrowia, szczęścia na dalsze lata życzą córka Krystyna z mężem, wnuczki Danuta i Renata z rodzinami.

GŁ-195

WSPOMNIENIA

*Wspomnienia żyją dopóty,
dopóki do nich wracamy.*

Dnia 1 kwietnia obchodziłaby 95 lat

śp. pani STEFANIA BAŁONOWA

rodem z Błędowic Dolnych

Dnia 27 maja minie 30. rocznica, kiedy opuściła nas na zawsze. O chwilę wspomnień proszą córka z mężem i rodziną.

GŁ-198

Lata upływają, lecz serca najbliższych nie zapomną.
Dnia 2 kwietnia 2019 mija 15. rocznica śmierci naszego Drogiego

śp. JÓZEFA KAWULOKA

z Łomnej Dolnej

Z miłością i szacunkiem wspominają żona i synowie z rodzinami.

GŁ-179

NEKROLOGI

W głębokim smutku pogrążeni zawiadamiamy wszystkich krewnych, przyjaciół i znajomych, że dnia 30 marca 2019 zmarła w wieku niespełna 86 lat nasza Kochana Żona, Mamusia, Babunia, Prababunia, Ciocia, Szwagierka i Bratowa

śp. ZOFIA RUSZOWA

z domu Zmełta, zamieszkała w Bystrzycy nr 755

Pogrzeb Drogiej Zmarłej odbędzie się w środę 3 kwietnia 2019 o godz. 14.00 w kościele ewangelickim w Bystrzycy.

GŁ-199

W głębokim żalu pogrążeni zawiadamiamy wszystkich krewnych i znajomych, że dnia 29 marca 2019 zmarła w wieku 91 lat nasza Kochana Mama, Babcia, Prababcia, Siostra, Teściowa i Ciocia

śp. MARIA WIGŁASZOWA

z domu Kraina, zamieszkała w Orłowej

Pogrzeb Drogiej Zmarłej odbędzie się w środę 3 kwietnia 2019 o godz. 15.00 z kościoła ewangelickiego w Orłowej. W smutku pogrążona rodzina.

GŁ-197

TYM ODDYCHAMY

Stężenie zanieczyszczenia powietrza pyłami PM 10

z dnia 1 kwietnia

Czeski Cieszyn	29,3	Rychwałd	28,1
Hawierzów	26,8	Trzyniec	27,7
Karwina	24,6	Wierzniowice	31,0

PROGRAM TV

WTOREK 2 KWIECZNIA

TVC 1

5.59 Studio 6 9.00 Napisala: Morderstwo (s.) 9.45 Niezwykłe losy 10.45 Macie nas w garści, dziewczyny (bajka) 11.30 AZ kwiz 12.00 Południowe wiadomości 12.30 Sama w domu 14.00 Wszystko, co lubię 14.30 Już nie ten wiek, pani Bláhová (film) 15.05 Doktor Martin (s.) 15.55 Napisala: Morderstwo (s.) 16.45 Podróżomania 17.15 AZ kwiz 17.40 Czarne owce 18.00 Wiadomości regionalne 18.25 Gdzie jest mój dom? 18.55 Prognoza pogody, wiadomości, sport 20.00 Czarni baronowie (film) 21.40 Columbo (s.) 23.45 Już nie ten wiek, pani Bláhová (film) 22.55 Taggart (s.) 0.25 AZ kwiz.

TVC 2

5.59 Dzień dobry 8.30 Cudowne przedszkole 9.00 Cudowna planeta 9.55 Źródła Amazonki 10.30 Lwica Elsa 11.20 Królestwo natury 11.50 Z kucharką dookoła świata 12.45 Tajemnice domu życia 13.15 Nie poddawaj się 14.10 Chcesz je? 14.15 Przyroda słowackich nizin 14.45 Wiedeń: rzesza, dynastia i marzenie 15.35 Gdyby ściany mogły mówić 16.35 Generał Patton 17.20 Wyspa Świętego Bartłomieja 18.15 Amsterdam w obiektywie fotografa 18.45 Wieczorynka 18.55 Przez ucho igielne 19.20 Skryta mowa pieniądza 19.50 Wiadomości w czeskim j. migowym 20.00 Skrzydła wojny 20.50 Przez Pragę z panem Tau i Arabelą 21.50 Stój, bo nie trafię (film) 23.20 Wiktoria (s.).

NOVA

5.55 Śniadanie z TV Nova 9.00 Ulica (s.) 9.55 Spece (s.) 11.00 Co o tym sądzą Czesi 12.00 Południowe wiadomości 12.30 Krok za krokiem (s.) 12.55 Przychodnia w różanym ogrodzie (s.) 14.10 Mentalista (s.) 15.55 CSI: Kryminalne zagadki Miami (s.) 16.57 Popołudniowe wiadomości 17.25 Co o tym sądzą Czesi 18.25 Ulica (s.) 19.30 Wiadomości, sport, pogoda 20.20 Przychodnia w różanym ogrodzie (s.) 21.35 Weekend 22.40 Agenci NCIS: Nowy Orlean (s.) 23.35 Bez śladu (s.) 0.25 Mentalista (s.).

PRIMA

6.15 Marvel Superheroes (s. anim.) 6.40 My Little Pony (s. anim.) 7.25 M.A.S.H. (s.) 9.20 Policja w akcji 10.20 Miłość w winie (film) 12.10 Południowe wiadomości 12.25 Policja Hamburg (s.) 13.25 Lekarz z gór (s.) 14.25 Powrót komisarza Rexa (s.) 16.35 Popołudniowe wiadomości 16.50 Policja w akcji 17.50 Nakryto do stołu! 18.55 Wiadomości 19.55 Top Star 20.15 Rodzina Krejzów (s.) 21.35 Policjanci z centrum (s.) 22.55 Top Star magazyn 23.35 Policja w akcji 0.35 Powrót komisarza Rexa (s.).

ŚRODA 3 KWIECZNIA

TVC 1

5.59 Studio 6 9.00 Napisala: Morderstwo (s.) 9.50 Doktor Martin (s.) 10.35 Wszystko, co lubię 11.05 O czarodziej-skiej Laskonce (bajka) 11.30 AZ kwiz 12.00 Południowe wiadomości 12.30 Sama w domu 14.00 Borsuk (film) 14.40 Columbo (s.) 15.55 Napisala: Morderstwo (s.) 16.45 Podróżomania 17.15 AZ kwiz 17.40 Czarne owce 18.00 Wiadomości regionalne 18.25 Gdzie jest mój dom? 18.55 Prognoza pogody, wiadomości, sport 20.05 Naj-

lepsze gafy 21.20 Szpital na peryferiach (s.) 22.15 Grantchester (s.) 23.00 Sprawy detektyw Murdocha (s.) 23.45 Kryminolog (s.) 0.45 AZ kwiz.

TVC 2

5.59 Dzień dobry 8.30 Cudowne przedszkole 9.00 Nowa Zelandia 9.45 Z Arturem w poszukiwaniu słoni 10.10 Wiedeń: Rzesza, dynastia i marzenie 11.05 Hitler kontra Churchill 11.50 Ostatnie tajemnice trzeciej rzeszy 12.45 Tajemniczy świat podziemi 13.10 Łup w imieniu królowej 13.50 Nasza wieś 14.20 Ta nasza kapela 14.45 Folklorika 15.15 Magiczne góry 15.30 Europa dziś 16.00 Miasto w chmurach 16.55 Telewizyjny klub niesłyszących 17.20 Przez Pragę z Panem Tau i Arabelą 18.15 Granica w sercu 18.45 Wieczorynka 18.55 Babel 19.20 Turcja – brama Orientu 19.50 Wiadomości w czeskim j. migowym 20.00 Kamera w podróży 21.00 Podróż po Peru 21.30 Ateny w obiektywie fotografa 22.00 Strażacy 22.40 W imię ojczyzny (s.) 23.35 Sprawa Kettering (s.) 0.25 W potrzasku (s.).

POLECAMY

• Lwica Elsa

Wtorek 2 kwietnia, godz. 10.30, TVC 2

• Miasto w chmurach

Środa 3 kwietnia, godz. 16.00, TVC 2

• Ateny w obiektywie fotografa

Czwartek 4 kwietnia, godz. 15.25, TVC 2

NOVA

5.55 Śniadanie z TV Nova 8.45 Ulica (s.) 9.45 Przychodnia w różanym ogrodzie (s.) 11.00 Co o tym sądzą Czesi 12.00 Południowe wiadomości 12.30 Krok za krokiem (s.) 12.50 Przychodnia w różanym ogrodzie (s.) 14.05 Mentalista (s.) 15.55 CSI: Kryminalne zagadki Miami (s.) 16.57 Popołudniowe wiadomości 17.25 Co o tym sądzą Czesi 18.25 Ulica (s.) 19.30 Wiadomości, sport, pogoda 20.20 Zamienmy się żonami 21.30 MasterChef Czechy 22.50 Agenci NCIS: Nowy Orlean (s.) 23.45 Bez śladu (s.) 0.40 Mentalista (s.).

PRIMA

6.10 Marvel Superheroes (s. anim.) 6.40 My Little Pony (s. anim.) 7.25 M.A.S.H. (s.) 9.20 Policja w akcji 10.20 Niebezpieczny przypływ (film) 12.15 Południowe wiadomości 12.25 Policja Hamburg (s.) 13.25 Lekarz z gór (s.) 14.25 Powrót komisarza Rexa (s.) 16.35 Popołudniowe wiadomości 16.50 Policja w akcji 17.50 Nakryto do stołu! 18.55 Wiadomości 19.55 Top Star 20.15 Błękitny kod (s.) 21.35 Show Jana Krausa 22.50 Czarne wdowy (s.) 0.00 Policja w akcji 1.00 Powrót komisarza Rexa (s.).

CZWARTEK 4 KWIECZNIA

TVC 1

5.59 Studio 6 9.00 Napisala: Morderstwo (s.) 9.50 Bajka 10.30 List do Ciebie 11.30 AZ kwiz 12.00 Południowe wiadomości 12.30 Sama w domu 14.00 Durrellowie (s.) 14.45 Film 15.05 Doktor Martin (s.) 15.55 Napisala: Morderstwo (s.) 16.45 Wszystko, co lubię 17.15 AZ kwiz 17.40 Czarne owce 18.00 Wiadomości regionalne 18.25 Gdzie jest mój dom? 18.55 Prognoza pogody, wiadomości, sport 20.00 Życie to bal (s.) 21.00 Gejzer 21.30 Pr. dyskusyjny 22.30 Columbo (s.) 0.05 Grantchester (s.) 0.55 AZ kwiz.

TVC 2

5.59 Dzień dobry 8.30 Cudowne przedszkole 9.00 Sprytnie małpy 9.50 Wyspa Świętego Bartłomieja 10.45 Kraj świętego Patryka 11.15 Film o filmie Terrorystka 11.30 Na winnym szlaku 12.00 Generał Patton 12.45 Magazyn chrześcijański 13.10 Chcesz je? 13.15 Przyroda słowackich nizin 13.45 Turcja brama Orientu 14.05 Magiczne góry 14.25 Gdyby ściany mogły mówić 15.25 Ateny w obiektywie fotografa 15.50 Skrzydła wojny 16.35 Duże maszyny 17.25 Lwica Elsa 18.15 Podróż po Peru 18.45 Wieczorynka 18.55 Przygody nauki i techniki 19.25 Wędrowki z Ladislavem Smoljakiem 19.50 Wiadomości w czeskim j. migowym 20.00 Z kucharką dookoła świata 21.00 Rodzinne strony 21.30 Narodowe skarby 22.00 Posel (film) 23.40 Queer.

NOVA

5.55 Śniadanie z TV Nova 9.00 Ulica (s.) 9.50 MasterChef Czechy 11.00 Co o tym sądzą Czesi 12.00 Południowe wiadomości 12.30 Krok za krokiem (s.) 12.50 Przychodnia w różanym ogrodzie (s.) 14.10 Mentalista (s.) 15.55 CSI: Kryminalne zagadki Miami (s.) 16.57 Popołudniowe wiadomości 17.25 Co o tym sądzą Czesi 18.25 Ulica (s.) 19.30 Wiadomości, sport, pogoda 20.20 Przychodnia w różanym ogrodzie (s.) 21.35 Gwiezdne życie 22.15 Zabójcza broń (film) 0.25 Mentalista (s.).

PRIMA

6.10 Ninjago (s. anim.) 6.40 My Little Pony (s. anim.) 7.20 M.A.S.H. (s.) 9.20 Policja w akcji 10.20 Doskonałe szczęście (film) 12.10 Południowe wiadomości 12.25 Policja Hamburg (s.) 13.25 Lekarz z gór (s.) 14.25 Powrót komisarza Rexa (s.) 16.35 Popołudniowe wiadomości 16.50 Policja w akcji 17.50 Nakryto do stołu! 18.55 Wiadomości 19.55 Top Star 20.15 Rodzina Krejzów (s.) 21.35 Prima Partička 22.45 Tak jest, szefie! 23.50 Policja w akcji 0.50 Powrót komisarza Rexa (s.).

CZYTAJ NAS CODZIENNIE!

www.glos.live

POST SCRIPTUM

UŚMIECHNIJ SIĘ

NASI DZIAŁACZE

HALINA GANCZARCZYK

Od urodzenia jestem związana z Rychwałdem. W szeregi Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego wstąpiłam – podobnie jak większość członków Związku – po ukończeniu dziewiątej klasy szkoły podstawowej. Rodzice i starsza siostra udzielali się już wtedy w rychwałdzkim MK PZKO, więc ja również włączyłam się w jego działalność. Moja mama, Helena Celarkowa, należała nawet do założycieli naszego Koła. Przez długie lata śpiewała w chórze „Rychwałdzianie”, który działał wtedy w znacznie większym składzie niż obecnie, prowadziła kuchnię, a przez pewien czas była też skarbnikiem. Po mamie nie odziedziczyłam głosu, dlatego nigdy nie zostałam chórzystką. Za to przejęłam, choć też nie od razu, kasę Koła i od 2011 roku jestem skarbnikiem. W młodości pomagałam w ogrodzie koło Domu PZKO, chodziłam na spotkania Klubu Młodych, potem jednak jego szeregi stopniowo zaczęły się wykruszać i klub zaniknął.

Obecnie nasze Koło liczy niewielu członków, tym bardziej liczą się więc każde ręce chętne do pomocy – w kuchni, w barze lub przy sprzątanii i myciu okien w Domu PZKO. Zawodowo byłam związana z branżą finansową, ale teraz już jestem na emeryturze i pomagam córce w pilnowaniu wnuczki. (sch)

Fot. BEATA SCHÖNWALD

MINIKWADRAT MAGICZNY I

Pionowo i poziomo jednakowo:

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				

1. czerwona planeta
2. N dla chemika
3. polska pieśń patriotyczna
4. Alabama lub Teksas

MINIKWADRAT MAGICZNY II

Pionowo i poziomo jednakowo:

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				

1. malec, brzdąc, szkrab
2. zioło zawierające mentol
3. lekki bloczek betonowy
4. ptak z Nowej Kaledonii

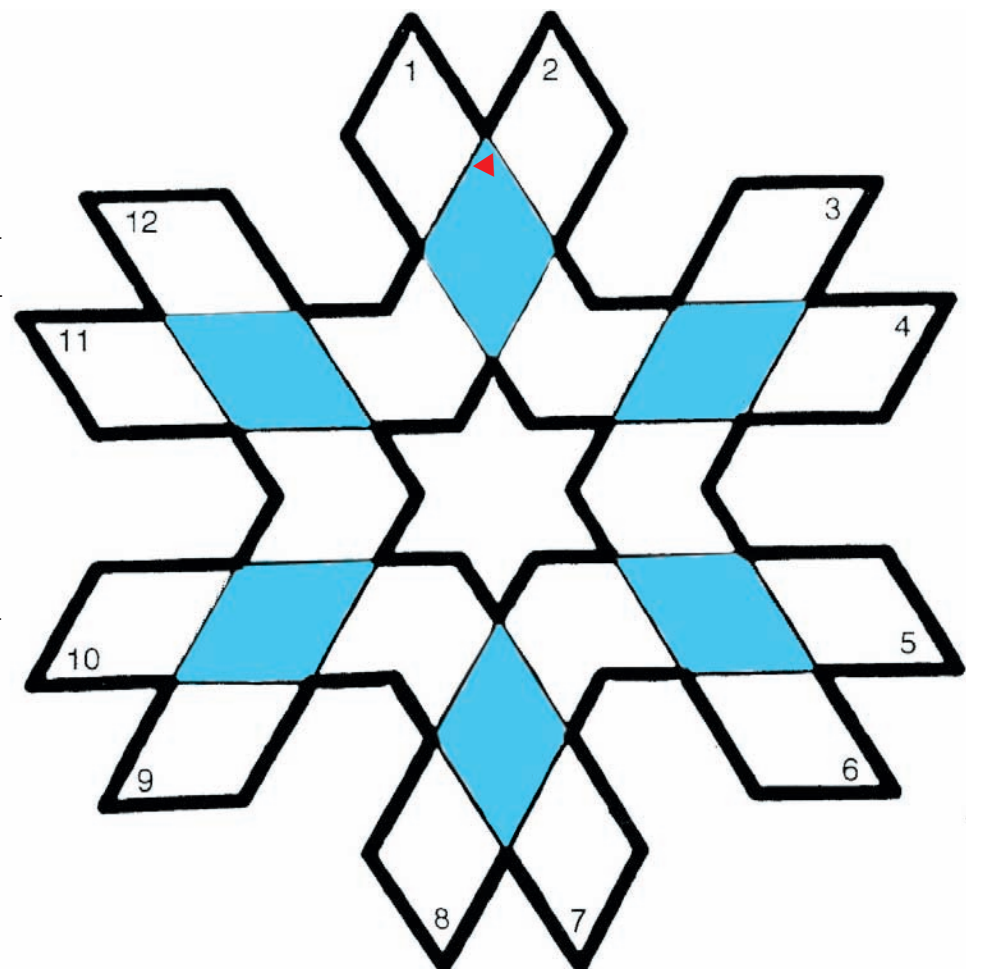
Wyrazy trudne lub mniej znane: KAGU

LOGOGRYF ŁAMANY

Rozwiązaniem logogryfu jest dokończenie aforyzmu Stanisława Jerzego Leca: „Latwiej jest mieć kilka własnych książek, niż jedno własne...”

1. - 4. broń drzewcowa, rodzaj włóczni
3. - 6. wzór doskonałości, perfekcja, mistrzostwo
5. - 8. wiatr wiejący na Podhalu
7. - 10. ...Morricone, kompozytor muzyki filmowej
9. - 12. płat ryby bez ości
11. - 2. pikantna potrawa rodem z Węgier

Wyrazy trudne i mniej znane:
ENNIO

Wśród autorów poprawnych rozwiązań zostanie rozlosowana książka. Rozwiązania prosimy przysyłać na e-mail: info@glos.live. Termin ich nadsyłania upływa w piątek 12 kwietnia 2019 r. Nagrodę książkową za rozwiązanie zadań z 19 marca 2019 otrzymuje **Jan Chlebiak z Karwiny**. Autorem dzisiejszych łamigłówek jest Jan Kubiczek.

Rozwiązanie minikwadratu magicznego I z 19 marca:
1. KROK 2. RYDWAN 3. OWAMBO 4. KNOT
Rozwiązanie minikwadratu magicznego II z 19 marca:
1. VEGA 2. EDWARD 3. GARBUS 4. ADSO
Rozwiązanie rozetki z 19 marca: GORYCZY